

bron :

## Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen

PB C 354 van 07/12/1999

---

**COMMISSIE**  
**ZESTIENDE JAARLIJKS VERSLAG**  
**over de controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht**  
**- 1998 -**

(1999/C 354/01)  
COM(1999) 301 def.  
(Door de Commissie ingediend op 9 juli 1999)

---

### 2.8. ENERGIE

#### 2.8.1. Inleiding

In de loop van 1998 hebben de onderhandelingen over de interne markt voor aardgas geleid tot een akkoord over de goedkeuring van Richtlijn 98/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas (1). Wat de toepassing van het geheel van de richtlijnen betreft, is het omzettingpercentage ten opzichte van 1997 gestegen.

#### 2.8.2. Interne markt van elektriciteit en aardgas

Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, die uiterlijk op 19 februari 1999 moet zijn omgezet, werd reeds omgezet moet worden vermeld dat procedures op grond van artikel 24 door Oostenrijk en Spanje.

Op 22 juni 1998 werd Richtlijn 98/30/EG aangenomen. Zij moet uiterlijk op 10 augustus 2000 zijn omgezet.

#### 2.8.3. Energie-efficiëntie

Richtlijn 96/57/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de normen voor de energie-efficiëntie van huishoudelijke elektrische koelkasten, diepvriezers en combinaties daarvan werd nog niet omgezet door België en Italië.

De inbreukprocedures met betrekking tot de uitvoeringsrichtlijnen van Kaderrichtlijn 92/75/EEG betreffende de vermelding van het energieverbruik worden voortgezet.

Richtlijn 94/2/EG van de Commissie, die betrekking heeft op koelkasten, diepvriezers en combinaties daarvan, is omgezet door alle lidstaten. Richtlijn 95/12/EG van de Commissie, die van toepassing is op huishoudelijke

wasmachines, is omgezet door alle lidstaten. Richtlijn 95/13/EG van de Commissie betreffende huishoudelijke droogtrommels is omgezet door alle lidstaten. Richtlijn 96/60/EG van de Commissie betreffende de etikettering van het energieverbruik van huishoudelijke wasdroogcombinaties is nog niet omgezet door België. Richtlijn 96/89/EG van de Commissie tot wijziging van Richtlijn 95/12/EG is nog niet omgezet door België. Richtlijn 97/17/EG van de Commissie betreffende de etikettering van het energieverbruik van huishoudelijke afwasmachines, die uiterlijk op 27 januari 1998 betreffende de etikettering van het energieverbruik van lampen voor huishoudelijk gebruik (2) goedgekeurd.

#### 2.8.4. Koolwaterstoffen

Richtlijn 94/22/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de voorwaarden voor het verlenen en het gebruik maken van vergunningen voor de prospectie, de exploratie en de productie van koolwaterstoffen is omgezet door alle lidstaten.

## 2. 12. MILIEUZAKEN

De controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht op milieugebied wordt door de Commissie uitgeoefend op basis van artikel 155 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en wel door middel van de in artikel 169 vervatte procedure wegens niet-nakoming. In de praktijk betekent dit controle op de mededeling van de omzettingsmaatregelen, de conformiteit daarvan en de toepassing van de richtlijnen alsmede op de tenuitvoerlegging van de verordeningen. Deze controle wordt hetzij ambtshalve, hetzij naar aanleiding van klachten, vragen van leden van het Europees Parlement en bij het Europees Parlement binnengekomen verzoekschriften verricht, wanneer deze wijzen op een potentiële inbreuk op het Gemeenschapsrecht.

Enkele algemene statistische gegevens kunnen een idee geven van de activiteit en de waakzaamheid van de Commissie op het gebied van de controle op de tenuitvoerlegging van het Gemeenschapsrecht op milieugebied. In 1998 heeft de Commissie op milieugebied 15 zaken bij het Hof van Justitie aanhangig gemaakt (waarvan een op grond van artikel 171, zie hieronder) en 118 met redenen omklede adviezen en aanvullende met redenen omklede adviezen aan de lidstaten verzonden (waarvan vier op grond van artikel 171) .

In 1998 is de Commissie ten behoeve van de toepassing van het Gemeenschapsrecht op milieugebied blijven gebruikmaken van artikel 171 van het Verdrag. Volgens de bepalingen van artikel 171, lid 2, tweede alinea, zoals gewijzigd bij het Verdrag betreffende de Europese Unie, kan de Commissie, in geval van niet-uitvoering door een lidstaat van een door het Hof van Justitie op basis van artikel 169 gewezen arrest waarbij een verzuim van deze lidstaat bij de tenuitvoerlegging van Gemeenschapsrecht wordt vastgesteld, de zaak een tweede maal bij het Hof aanhangig maken, en in dat geval de aanhangigmaking vergezeld doen gaan van een verzoek om financiële sancties (boete of dwangsom) . De procedure op basis van artikel 171 heeft haar doeltreffendheid ruimschoots bewezen, en men mag aannemen dat de lidstaten nu weten dat zij hun wetgeving na een arrest wegens niet-nakoming zo spoedig mogelijk in overeenstemming met het Gemeenschapsrecht moeten brengen. De meeste zaken op het gebied van milieurecht konden namelijk worden geseponeerd. Van de tien gevallen waarin de Commissie sinds januari 1997 heeft besloten tot een tweede aanhangigmaking vergezeld van een verzoek om een dwangsom, zijn er zeven opgelost.

In 1998 heeft de Commissie besloten op basis van artikel 171 twee nieuwe gevallen bij het Hof aanhangig te maken, en wel met betrekking tot de omzetting van Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand door Frankrijk (zaak C-373/98), en een met betrekking tot de omzetting van de richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater door Italië (aanhangigmaking moet nog geschieden) . Voorts zijn twaalf andere

procedures wegens niet-mededeling, niet-conformiteit en onjuiste toepassing voortgezet tot in het stadium van de aanmaning of het met redenen omklede advies. Deze verschillende zaken worden nader behandeld in het tweede gedeelte betreffende de sectoren.

Er dient evenwel ook op te worden gewezen dat de controleactiviteit van de Commissie niet beperkt blijft tot geschillen voor het Hof, noch tot de laatste fase van de precontentieuze procedure, namelijk de verzending van met redenen omklede adviezen en de controle van het antwoord dat de lidstaten daarop geven. Deze activiteiten vormen de laatste fasen van de inbreukprocedure, terwijl vele gevallen kunnen worden geseponneerd voordat zij dit stadium bereiken. Vooral op milieugebied blijkt namelijk dat een groot aantal situaties waarop, met name door middel van klachten, parlementaire de vragen en verzoekschriften, de aandacht van de Commissie wordt gevestigd, geen inbreuken zijn omdat er geen rechtsgrond in het Gemeenschapsrecht voorhanden is of omdat de beweringen van de klagers of indieners van verzoekschriften in feite of in rechte niet gefundeerd blijken te zijn. Mede in de vorm van een zeer frequente correspondentie en regelmatige contacten van haar diensten met de nationale bestuursinstellingen (pakketvergaderingen of ad-hocvergaderingen) vervult de Commissie dus haar taak als hoedster van het Gemeenschapsrecht op milieugebied.

Voorts blijven de in de voorgaande verslagen aan de orde gestelde problemen op het gebied van de toepassing van het Gemeenschapsrecht op milieugebied grotendeels dezelfde, zowel wat betreft bepaalde moeilijkheden die de lidstaten bij de omzetting en toepassing van dit recht ondervinden, als wat betreft bepaalde beperkingen van het vermogen van de Commissie om deze toepassing te controleren. Dit in aanmerking genomen heeft de Commissie, om haar controlewerkzaamheden op actieve wijze te blijven uitoefenen, de hervorming van de interne regels inzake de behandeling van de inbreukprocedures in 1998 voortgezet om deze sneller en doeltreffender te laten verlopen.

Daarnaast heeft de Commissie in 1998 de follow-up van de in oktober 1996 goedgekeurde mededeling "De tenuitvoerlegging van de communautaire milieuwetgeving" (3) voortgezet.

De Commissie heeft namelijk op 16 december 1998 een voorstel voor een aanbeveling van de Raad betreffende minimumcriteria voor milieu-inspecties in de lidstaten (4) goedgekeurd. In dit voorstel, dat is gebaseerd op de studie verricht door het Impel-netwerk ("Implementation and Enforcement of EU Environmental Law"), een Europees netwerk voor de tenuitvoerlegging van het milieurecht, zijn richtsnoeren vastgesteld die minimumcriteria omvatten inzake de organisatie de uitvoering, follow-up en bekendmaking van de milieu-inspecties. De aanbeveling is van toepassing op industriële installaties en andere installaties waarvan de emissies of lozingen in het milieu onderworpen zijn aan vergunningen, alsmede op nucleaire installaties, inclusief die uit de onderzoekssector en de medische sector. De aanbeveling beoogt de controle op de toepassing van het communautaire milieurecht te intensiveren en ervoor te zorgen dat dit recht in alle lidstaten op gelijke wijze wordt toegepast.

Voorts is, overeenkomstig de mededeling betreffende de tenuitvoerlegging van de communautaire milieuwetgeving, een jaarlijks verslag ("Annual Survey") opgesteld dat de in het onderhavige deel van het jaarlijks verslag over de controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht vervatte gegevens aanvult met andere informatie betreffende het communautaire milieurecht. Dit eerste jaarlijkse verslag behandelt de periode oktober 1996 tot en met december 1997; het volgende verslag zal het volgende kalenderjaar behandelen.

Het eerste jaarlijkse verslag omvat in de eerste beschrijving van de follow-up van de mededeling betreffende de tenuitvoerlegging van de communautaire milieuwetgeving, met daarin informatie over de door het Impel-netwerk verrichte studie inzake de minimumnormen voor inspecties, over de werkzaamheden in verband met de toegang tot de rechter in lidstaten en de klachten onderzoeksprocedures op milieugebied, over de

opleidingsacties voor magistraten die in verschillende lidstaten hebben plaatsgevonden, over een proefproject inzake opleidingsacties met betrekking tot communautaire milieurecht aan verschillende universiteiten en over de voorstellen met betrekking tot in de toekomst in de communautaire milieuwetgeving op te nemen sancties. In de tweede plaats beschrijft het jaarlijkse verslag de stand van zaken op het gebied van enkele specifieke horizontale acties, zoals het ontwerp-witboek inzake milieuaansprakelijkheid, de herziening van Richtlijn 90/313/EEG inzake de vrije toegang tot milieu-informatie en de vereisten die voortvloeien uit richtlijn 91/692/EEG tot standaardisering en rationalisering van de verslagen over de toepassing van bepaalde richtlijnen op milieugebied. Voorts bevat het jaarlijkse verslag een lijst van de publicaties van de Commissie betreffende de tenuitvoerlegging van het Gemeenschapsrecht of het internationale recht (verslagen, mededelingen, enz. ), gedetailleerde gegevens over de structuur en het werkprogramma van het Impel-netwerk en ten slotte enige informatie over de stand van de toepassing van het communautaire milieurecht, inclusief een tabel met gegevens over de nationale maatregelen ter omzetting van de richtlijnen waarvan de omzettingstermijn tijdens de in het jaarlijkse verslag behandelde periode is verstreken.

Meer in het algemeen blijft de Commissie aandacht besteden aan de mogelijkheden die op het gebied van de tenuitvoerlegging van het communautair milieurecht worden geboden door een hele reeks ontwikkelingen waaraan zij een actieve bijdrage levert of die op haar initiatief tot stand zijn gekomen: milieu-overeenkomsten, burgerlijke milieuaansprakelijkheid, uitbreiding van de activiteiten van het informele netwerk IMPEL, waarvan de vergaderingen mee door de Commissie worden voorgezeten, integratie van het milieubeleid in andere beleidstakken van de Gemeenschap. Dit laatste aspect vormde het onderwerp van een mededeling van de Commissie aan de Europese Raad van Cardiff van juni 1998, getiteld "Een strategie voor de integratie van het milieu in het beleid van de resultaten van Europese Unie" (5) .

Zoals reeds is vermeld, heeft de door de Commissie uitgeoefende controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht op milieugebied betrekking op drie aspecten: de mededeling van de nationale uitvoeringsmaatregelen, de verenigbaarheid van deze nationale maatregelen met de richtlijnen waarvan zij de omzetting vormen, en de praktische toepassing van de richtlijnen en verordeningen.

Wat de mededeling van de nationale uitvoeringsmaatregelen door de lidstaten betreft, heeft zich op milieugebied geen belangrijke ontwikkeling voorgedaan in vergelijking met het vorige verslag.

De richtlijnen, die rechtshandelingen zijn die de lidstaten slechts resultaatsverplichtingen opleggen en hen vrij laten in de keuze van de gebruikte middelen en vormen, veronderstellen in het algemeen dat er nationale maatregelen worden genomen die de concrete uitvoering van de betrokken gemeenschapsrechtelijke verplichtingen verzekeren. Elke nieuwe richtlijn staat de lidstaten een termijn toe (meestal één à twee jaar) om hun interne recht overeenkomstig de bepalingen van de richtlijn te wijzigen. Wanneer deze termijn verstreken is, moeten de lidstaten de richtlijn hebben omgezet en de omzettingsmaatregelen aan de Commissie hebben meegedeeld. De Commissie herinnert overigens alle lidstaten er ten aanzien van iedere nieuwe goedgekeurde richtlijn systematisch aan dat de omzetting en de mededeling binnen de gestelde termijnen moeten plaatsvinden.

De vertraging die optreedt bij het meedelen aan de Commissie van de omzettingsmaatregelen vloeit logischerwijs doorgaans voort uit vertragingen bij de goedkeuring van de genoemde nationale maatregelen. Helaas worden echter in een te groot aantal gevallen de goedgekeurde maatregelen met verschillende maanden of meer vertraging aan de Commissie meegedeeld, zodat inbreukprocedures worden ingeleid of voortgezet terwijl dat eigenlijk niet nodig is. Wanneer geen omzettingsmaatregelen worden meegedeeld, leidt de Commissie altijd een inbreukprocedure in.

Voorts hebben de bevoegde instanties van de lidstaten niet alleen de verplichting om binnen de in de richtlijn

gestelde termijn de maatregelen ter omzetting van een nieuwe richtlijn mee te delen, maar moeten zij ook, zolang de richtlijn van kracht is, systematisch alle later genomen maatregelen meedelen die binnen het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen. De Commissie constateert dat dergelijke maatregelen te vaak niet worden meegedeeld

De oorzaken van de vertragingen bij de omzetting en de mededeling zijn reeds in voorgaande verslagen beschreven:

institutionele en administratieve structuur van de lidstaten, omzettingmethoden, specifieke moeilijkheden die inherent zijn aan bepaalde in technisch opzicht zeer geavanceerde sectoren (chemie, biotechnologie), mogelijk gebrek aan coördinatie tussen de vertegenwoordigers van de lidstaten die over de richtlijnen onderhandelen en de organen die in de lidstaten met de omzetting van de richtlijnen belast zijn.

De Commissie wijst er dan ook nogmaals op dat het zeer belangrijk is dat tijdig wordt begonnen met de juridische en administratieve werkzaamheden om exact te bepalen wat er moet worden omgezet (bepaalde reeds geldende regels kunnen immers voldoende zijn) en dat vervolgens de nationale rechtsinstrumenten worden toegepast om de omzetting te bewerkstelligen. Gezien de gemiddelde tijd die in het algemeen nodig is voor de aanpassing van de interne rechtsorde om de richtlijnen om te zetten, met name ingeval het nationale Parlement moet optreden om de wet te wijzigen, wijst de ervaring uit dat de gehele termijn moet worden benut om deze omzetting uit te voeren en bijgevolg het inzetten van inbreukprocedures door de Commissie te vermijden.

In dit verband wordt gewezen op het belang van het arrest van het Hof van Justitie van 18 december 1997 in zaak C-129/96 (Inter-Environnement Wallonie ASBL/het Waalse gewest), waarmee gevolg werd gegeven aan een verzoek om een prejudiciële beslissing van de Belgische Raad van State met betrekking tot Richtlijn 91/156/EEG. Het Hof verklaart voor recht: "De artikelen 5, tweede alinea, en 189, derde alinea, van het EEG-Verdrag, alsmede Richtlijn 91/156 houden in, dat de lidstaat tot wie de richtlijn is gericht, zich tijdens de in de richtlijn vastgestelde omzettingstermijn dient te onthouden van de vaststelling van bepalingen die de verwezenlijking van het door de richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in het gedrang zouden brengen. " Naar het oordeel van het Hof(6) staat het aan de nationale rechter om te beoordelen of zulks het geval is met de nationale bepalingen waarvan hij de wettigheid dient te toetsen, en zal de nationale rechter bij deze toetsing in het bijzonder moeten onderzoeken of de betrokken bepalingen een volledige omzetting van de richtlijn uitmaken, en welke de concrete gevolgen zijn van de toepassing van met de richtlijn strijdige bepalingen en van de toepassing ervan in de tijd. Indien bijvoorbeeld blijkt, dat de betrokken bepalingen zich aandienen als een definitieve en volledige omzetting van de richtlijn, zou de onverenigbaarheid ervan met de richtlijn het vermoeden kunnen wettigen, dat het door de richtlijn voorgeschreven resultaat niet binnen de gestelde termijn zal worden bereikt indien die bepalingen niet meer tijdig kunnen worden gewijzigd.

De Europese Commissie heeft besloten bij het Hof van Justitie beroep in te stellen in verband met de omzetting door het Verenigd Koninkrijk van bepaalde milieurichtlijnen voor het grondgebied van Gibraltar, waarvan het Verenigd Koninkrijk erkent dat ze op Gibraltar van toepassing zijn, maar waarvoor nog geen uitvoeringsmaatregelen aan de Commissie zijn meegedeeld. Het gaat hierbij om de Richtlijnen 80/51/EEG, 83/206/EEG, 89/629/EEG en 92/14/EEG betreffende de beperking van geluidshinder door subsonische vliegtuigen. Het Verenigd Koninkrijk heeft in 1998 uitvoeringsmaatregelen meegedeeld voor Richtlijn 94/67/EG betreffende de verbranding van gevaarlijke afvalstoffen, waarop dezelfde inbreukprocedure betrekking had.

Opgemerkt zij dat voor verschillende richtlijnen de termijn voor omzetting in 1998 is verstreken:

- Richtlijn 96/59/EG van de Raad van 16 september 1996 betreffende de verwijdering van polychloorbifenylen (PCB's) en polychloorterfenylen (PCT's) (7);
- Richtlijn 96/62/EG van de Raad van 27 september 1996 inzake de beoordeling en het beheer van de luchtkwaliteit (8);
- enkele bepalingen van Richtlijn 96/54/EG van de Commissie van 30 juli 1996 houdende 22 e aanpassing aan de technische vooruitgang van Richtlijn 67/548/EEG betreffende de aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (9);
- -Richtlijn 96/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 september 1996 tot wijziging van de genoemde Richtlijn 67/548/EEG(10);
- Richtlijn 97/68/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 1997 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten inzake maatregelen tegen de uitstoot van verontreinigende gassen en deeltjes door inwendige verbrandingsmotoren die worden gemonteerd in niet voor de weg bestemde mobiele machines(11);
- -Richtlijn 97/49/EG van de Commissie van 29 juli 1997 tot wijziging van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad inzake het behoud van de vogelstand (12);
- -Richtlijn 98/15/EG van de Commissie van 27 februari 1998 houdende wijziging van Richtlijn 91/271/EEG van de Raad ten aanzien van enkele in bijlage I vastgestelde voorschriften (13);
- Richtlijn 97/69/EG van de Commissie van 5 december 1997 tot drie-entwintigste aanpassing aan de vooruitgang van de techniek van Richtlijn 67/548/EEG van de Raad betreffende de aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (14)

Net als in het verleden heeft de Commissie in 1998 tegen alle lidstaten ten minste één inbreukprocedure wegens niet-mededeling van de omzettingsmaatregelen moeten inleiden, waarbij tegen Finland slechts één procedure werd ingeleid en tegen Luxemburg twee. Nadere gegevens over deze procedures zijn te vinden in de volgende punten met betrekking tot de sectoren en richtlijnen.

Wat betreft de conformiteit van de nationale omzettingsmaatregelen: in alle sectoren van de milieuwetgeving en tegen alle lidstaten hebben de verplichting om niet alleen maatregelen te nemen waardoor de omzetting van de richtlijnen wordt verzekerd, maar er tevens voor te zorgen dat genoemde maatregelen inhoudelijk in overeenstemming zijn met de bepalingen van het Gemeenschapsrecht. Dit is niet altijd het geval.

Enkele van de oorzaken hiervan zijn in het vorige verslag beschreven: de verdeling van de bevoegdheden tussen de verschillende betrokken niveaus binnen een lidstaat (nationaal, regionaal of andere), moeilijkheden die door de omzetting van milieubeschermingsvereisten voor andere nationale sectoren ontstaan (landbouw, vervoer, industrie, enz. ), alsmede het bestaan van een vroegere nationale wetgeving die is gebaseerd op andere uitgangspunten dan de richtlijn en die dus moet worden aangepast.

De Commissie ziet er hoe dan ook nauwlettend op toe dat de rechtsordes van de lidstaten in overeenstemming



worden gebracht met de verplichtingen die uit de milieuriichtlijnen voortvloeien; dit aspect van haar controletaak heeft prioriteit. De precontentieuze fase van de inbreukprocedures biedt de Commissie en de lidstaten de gelegenheid om te bespreken hoe de nationale wetgeving in overeenstemming kan worden gebracht met het Gemeenschapsrecht. De Commissie blijft echter het feit betreuren dat niet alle lidstaten er systematisch voor zorgen (zoals Denemarken, Duitsland, Finland en Zweden

doen) de kennisgeving van de wetgevende besluiten en andere bepalingen ter omzetting van de richtlijnen vergezeld te doen gaan van gedetailleerde toelichtingen en tabellen betreffende de concordantie tussen de corresponderende nationale en communautaire bepalingen. Eventuele misverstanden zouden daardoor worden beperkt en problemen zouden gemakkelijker worden gesignaleerd. De controle op de conformiteit die op communautair niveau plaatsvindt, zou eveneens worden vergemakkelijkt, maar ook de lidstaten zouden er rechtstreeks voordeel bij hebben, aangezien het aantal inbreukprocedures tot een minimum beperkt zou blijven. Er moet overigens worden gewezen op het feit dat de keuze van bepaalde wetgevende technieken voor omzetting (bijvoorbeeld gebruik van verschillende juridische instrumenten), waardoor de controletaak van de Commissie bemoeilijkt wordt, in het bijzonder om een nauwere samenwerking vraagt tussen de lidstaten die daarvoor kiezen teneinde de wijze van omzetting toe te lichten.

Er dient melding te worden gemaakt van de wijze waarop bij de drie nieuwe lidstaten, ook nadat zij tot de Gemeenschap zijn toegetreden, de integratie van het Gemeenschapsrecht geschiedt. Toen zij tot de Europese Unie toetraden, kregen deze drie landen namelijk op grond van speciale bepalingen van de Toetredingsakte (15) toestemming om gedurende vier jaar bepaalde nationale volksgezondheids- en milieunormen te handhaven. Deze speciale bepalingen van de Toetredingsakte werden "herzieningsclausule" genoemd. De periode van vier jaar is op 31 december 1998 verstreken. Gedurende deze overgangperiode heeft de Unie de normen die zij op deze gebieden heeft vastgesteld, opnieuw onderzocht. In bijna alle gevallen heeft het herzieningsproces ertoe geleid dat in de gehele Unie strengere milieunormen zijn voorgesteld of goedgekeurd, bijvoorbeeld wat betreft het zwavelgehalte van benzine (16) en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (17). In de overige gevallen zullen de nieuwe lidstaten hun geldende zijn procedures wegens niet-conformiteit ingeleid. De lidstaten normen gedurende een langere periode handhaven. Deze extra termijn is nodig om het onderzoek voort te zetten en oplossingen op communautaire schaal te vinden (18). Op 11 december 1998 hechtte de Commissie haar goedkeuring aan een mededeling betreffende de "herzieningsclausule", d. w. z. de versterking van de communautaire milieubeschermingsnormen als gevolg van de toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden tot de Europese Unie (19), waarin zij de balans van deze procedure opmaakt.

De Commissie dient eveneens de juiste toepassing door de lidstaten van het communautaire milieurecht (richtlijnen en verordeningen) te verifiëren. Deze controle heeft zowel betrekking op de praktische uitvoering van bepaalde algemene op de lidstaten rustende verplichtingen tot tenuitvoerlegging van het Gemeenschapsrecht (aanwijzing van zones, uitvoering van programma's, e. d.) als op incidentele gevallen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen een gegeven administratieve handelwijze of beslissing als strijdig met de uit het Gemeenschapsrecht voortvloeiende verplichtingen. Of het nu echter gaat om algemene of bijzondere problemen, de controle op de toepassing vormt een belangrijk aspect van de door de Commissie verrichte taak.

De klachten van particulieren en niet-gouvernementele organisaties, alsmede de schriftelijke en mondelinge vragen en verzoekschriften die tot het Europees Parlement worden gericht, vormen voor de Commissie een essentiële bron van inlichtingen over de toepassing van de uit de richtlijnen en verordeningen voortvloeiende verplichtingen. Deze inlichtingen vormen voor de Commissie een zeer nuttige aanvulling op de periodieke verslagen over de toepassing van de richtlijnen die worden opgesteld op basis van gegevens die door de lidstaten worden verstrekt en antwoorden van de lidstaten op verzoeken om informatie.

Het aantal klachten is in 1998 weer gestegen, na een daling in de twee afgelopen jaren. Tegen Spanje,

Frankrijk en Duitsland waren de meeste klachten gericht, tegen Luxemburg, Finland en Zweden de minste. Ingedeeld naar grote categorieën, en rekening houdend met het feit dat de klachten vaak betrekking hebben op verschillende aspecten tegelijk, hadden de in de 1998 geregistreerde klachten betrekking op moeilijkheden in verband met de natuur in bijna de helft van de gevallen, op de evaluatie van de milieueffecten in een vierde van de gevallen, op afvalproblemen in een geval op tien, op luchtverontreiniging in een op de tien gevallen en op waterverontreiniging in eveneens een op de tien gevallen.

Zoals in het voorgaande verslag werd aangegeven, moet de Commissie bij het onderzoek van afzonderlijke gevallen overgaan tot analyse van de meest concrete en de burgers het nauwst rakende feitelijke en juridische situaties, hetgeen echter bepaalde praktische moeilijkheden oplevert. De Commissie is geografisch van de betrokken situatie verwijderd, en zij is slecht toegerust om onderzoeken uit te voeren, aangezien zij met name de bevoegdheid en de middelen niet heeft om inspecties op milieugebied te verrichten, terwijl voor een dergelijke controle exacte kennis van de situatie vereist is. Toch tracht de Commissie deze taak goed uit te voeren, vooral omdat het gevaar bestaat dat formele omzetting van het Gemeenschapsrecht plaatsvindt zonder dat er in de door de communautaire voorschriften vereiste mate verandering komt in de praktische gedragslijnen. Bovendien telt voor de burgers uiteindelijk alleen de daadwerkelijke toepassing van het recht in een specifieke situatie.

Meestal worden in de klachten, parlementaire vragen en verzoekschriften individuele en zeer concrete problemen gesignaleerd, die de klagers of de indieners van het verzoekschrift rechtstreeks raken: bijvoorbeeld problemen in verband met de milieueffectbeoordeling (Richtlijn 85/337/EEG) en de achteruitgang van beschermde gebieden of de indeling als bijzondere beschermingszones overeenkomstig Richtlijn 79/409/EEG (vogelstand). Deze problemen zijn soms typerend voor een op het grondgebied van een of meer lidstaten bestaande algemene toestand. Een groot aantal vraagstukken dat in het kader van de klachten aan de orde wordt gesteld, vloeit voort uit een onvolledige of onjuiste omzetting van de richtlijnen. Daarom richt de Commissie zich, zonder het onderzoek te verwaarlozen van de gevallen van onjuiste toepassing, met name die waarbij vraagstukken van principiële of horizontale aard, dan wel met de richtlijnen strijdige administratieve praktijken naar voren komen, vooral op de behandeling van aangelegenheden in verband met de conformiteit. In dit verband zou een betere opleiding en een betere voorlichting inzake het Gemeenschapsrecht, met name van de nationale ambtenaren, in bepaalde gevallen een betere toepassing van het Gemeenschapsrecht kunnen vergemakkelijken.

## 2. 12. 1. **Vrije toegang tot milieu-informatie**

Richtlijn 90/313/EEG inzake de vrije toegang tot milieuinformatie is een bijzonder belangrijke wettelijke regeling met algemene strekking aangezien de verspreiding van informatie onder de burgers het mogelijk maakt alle milieuproblemen in aanmerking te nemen, met kennis van zaken daadwerkelijk collectieve keuzen te treffen en een democratische controle uit te oefenen. De Commissie is van mening dat de burgers dankzij dit instrument op nuttige wijze kunnen bijdragen tot milieubescherming.

Hoewel alle lidstaten de nationale maatregelen ter omzetting van de richtlijn hebben meegedeeld, is het nationale recht in vele gevallen echter nog niet in overeenstemming gebracht met de voorschriften van deze richtlijn. Het Hof van Justitie heeft tot op heden geen arrest gewezen in de door de Commissie tegen Duitsland aanhangig gemaakte zaak C217/97, die betrekking heeft op de definitie van de onder deze richtlijn vallende autoriteiten, de uitzonderingen op het mededelingsbeginsel, de gedeeltelijke informatieverstrekking en de redelijke kosten van de informatieverstrekking. De Commissie heeft tevens een met redenen omkleed advies aan Duitsland gezonden in verband met bepaalde aspecten van de toepassing van de richtlijn in de deelstaat Sleeswijk-Holstein.



Voorts heeft de Commissie besloten Spanje voor het Hof van Justitie te dagen wegens verschillende punten van niet-conformiteit van de omzetting van deze richtlijn (redelijke kosten, uitgesloten informatie) . De Commissie heeft tevens besloten Portugal voor het Hof van Justitie te dagen, in de eerste plaats omdat deze lidstaat het in artikel 8 van deze richtlijn bedoelde verslag niet aan de Commissie heeft toegezonden en in de tweede plaats omdat de wetgeving tot omzetting van deze richtlijn niet conform is wat betreft de definitie van de autoriteiten die onder de richtlijn vallen, de begunstigen van het recht op toegang, alsmede de inhoud van de informatie en de uitgesloten informatie.

Aan België is een met redenen omkleed advies toegezonden in verband met verschillende niet-conforme aspecten van de omzetting door de federale overheid, Brussel, Vlaanderen en Wallonië. Daarentegen heeft het Verenigd Koninkrijk zijn regelgeving naar aanleiding van de door de Commissie ingeleide procedure aangepast. Ook tegen andere lidstaten lopen nog procedures, maar de procedure tegen Italië is geseponeerd. Dit geldt ook voor die tegen Ierland, dat nieuwe wetgeving heeft meegedeeld, en die tegen Nederland, dat een wet van 12 maart 1998 heeft meegedeeld.

De meeste klachten die de Commissie ontvangt, betreffen vraagstukken zoals weigering van de nationale overheidsdiensten gevolg te geven aan verzoeken om inlichtingen, de termijnen waarbinnen wordt geantwoord, de te ruime uitlegging door de nationale overheidsdiensten van de uitzonderingen op het beginsel van mededeling of de eis tot betaling van vergoedingen die redelijke bedragen te boven gaan.

Op basis van het in artikel 8 van deze richtlijn bedoelde verslag moet de Commissie bij het Europees Parlement een verslag indienen, samen met eventuele herzieningsvoorstellen. Op 25 juni 1998 hebben de Gemeenschap en de lidstaten het Verdrag van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties inzake toegang tot informatie, inspraak voor de bevolking en mogelijkheid van verhaal in milieuzaken ondertekend. Dit verdrag is een stap vooruit die bijdraagt tot de bescherming van ieders recht om te leven in een omgeving waarin gezondheid en welzijn kunnen worden gewaarborgd. De ondertekening van het Verdrag door de Gemeenschap is van groot belang, omdat dit het eerste juridisch bindende instrument is dat uitdrukkelijk op de communautaire instellingen van toepassing is. De Commissie is voornemens aan de ratificatie ervan de hoogste prioriteit toe te kennen.

Ten slotte zij vermeld dat het Hof van Justitie in een arrest van 17 juni 1998 (zaak C-321/96, Wilhelm Mecklenburg/Kreis Pinneberg-Der Landrat) bepaalde begrippen heeft geïnterpreteerd naar aanleiding van een door een Duitse rechter ingediend verzoek om een prejudiciële beslissing. Het Hof heeft voor recht verklaard dat het begrip "milieu-informatie" (artikel 2, onder a), van de richtlijn) aldus moet uitgelegd, dat het van toepassing is op een standpunt dat een dienst voor landschapszorg in het kader van zijn deelneming aan een procedure tot goedkeuring van bouwplannen inneemt indien dit standpunt vanuit het oogpunt van milieubescherming invloed kan hebben op de beslissing tot goedkeuring van die plannen. Het Hof oordeelde aldus dat de gemeenschapswetgever aan het begrip "milieu-informatie" een ruime betekenis heeft willen geven, die zowel de informatie als de activiteiten betreffende de toestand van deze sectoren omvat en die geen enkele overheidsactiviteit zou kunnen uitsluiten. Het Hof voegde daaraan toe dat de term "maatregelen" enkel dient om te preciseren, dat onder de door de richtlijn bedoelde handelingen alle vormen van uitoefening van de overheidstaak moeten worden begrepen. Om milieu-informatie te zijn volstaat het dus dat een standpunt van de overheid een handeling vormt die de toestand van één van de door de richtlijn bedoelde sectoren van het milieu al dan niet ongunstig kan beïnvloeden.

Voorts heeft het Hof in dezelfde zaak voor recht verklaard dat het begrip "opsporingsonderzoek" in artikel 3, lid 2, derde streepje, van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd, dat een administratieve procedure die beperkt blijft tot de voorbereiding van een bestuursrechtelijke maatregel, daar slechts onder valt indien zij onmiddellijk aan een contentieuze of quasi-contentieuze procedure voorafgaat en voortvloeit uit de noodzaak, voor de

inleiding van de eigenlijke procedurele fase bewijzen te verkrijgen of een zaak te instrueren. In deze context moet het opsporingsonderzoek dus worden aangemerkt als

de fase die onmiddellijk aan de gerechtelijke procedure of de instructie voorafgaat. Aangezien het gaat om een afwijking van het in de richtlijn vervatte beginsel van vrije toegang tot milieu-informatie, mag artikel 3, lid 2, derde streepje, niet aldus worden uitgelegd dat de werking ervan verder gaat dan noodzakelijk is ter vrijwaring van de belangen die het beoogt te beschermen.

## 2. 12. 2. Milieueffectbeoordeling

Richtlijn 85/337/EEG betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten is op milieugebied het algemene juridische instrument bij uitstek. Deze richtlijn schrijft namelijk voor dat bij talrijke beslissingen met een collectieve draagwijdte rekening moet worden gehouden met milieufactoren.

Naar aanleiding van de door de Commissie tegen België ingeleide inbreukprocedure die leidde tot het arrest van 2 mei 1996 (zaak C-133/94), heeft België de onjuiste omzetting van bijlage I bij de richtlijn (20) gecorrigeerd en de omzetting van de bepalingen inzake grensoverschrijdende raadpleging(21) en bijlage II bij de richtlijn (22) aangevuld, zodat de Commissie de procedure heeft beëindigd.

De omzettingstermijn van Richtlijn 97/11/EG tot wijziging van Richtlijn 85/337/EEG verstrijkt op 14 maart 1999, zodat het nog steeds mogelijk is de omzetting sneller te voltooien.

Voorts heeft het Europees Parlement op 20 oktober 1998 in eerste lezing zijn advies uitgebracht over het in december 1996 door de Commissie goedgekeurde voorstel voor een richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's(23). Dit voorstel beoogt het milieuaspect te integreren in de fase van voorbereiding en goedkeuring van besluiten die het kader vormen, waarin toekomstige projecten plaatsvinden.

Uit tal van klachten die door de Commissie zijn ontvangen en verzoekschriften die bij het Europees Parlement zijn ingediend blijkt de gebrekkige omzetting van Richtlijn 85/337/EEG door de nationale overheidsinstanties. Deze hebben voornamelijk betrekking op de kwaliteit van de milieueffectbeoordeling (met name op de ontoereikende beoordeling van de indirecte gevolgen van het project) en op het feit dat bij het nemen van een definitieve beslissing niet voldoende rekening wordt gehouden met de aanbevelingen die voortvloeien uit de milieueffectbeoordeling (met name na raadpleging van het betrokken publiek). Zoals in het verleden reeds is gezegd, levert het onderzoek van de gevallen waarin de kwaliteit van de milieueffectbeoordeling ontoereikend is, of onvoldoende rekening met deze beoordelingen is gehouden, voor de diensten van de Commissie aanzienlijke problemen op. Hoewel de richtlijn bepalingen over de inhoud van de milieueffectbeoordelingen bevat (24), is de controle op de naleving van deze bepalingen door de nationale autoriteiten vaak moeilijk; voorts is het wegens het hoofdzakelijk procedurele karakter van de richtlijn niet mogelijk de in laatste instantie door de bevoegde nationale instanties gemaakte keuzen te betwisten wanneer de door de richtlijn voorgeschreven procedure is nageleefd. Bovendien hebben de gevallen van onjuiste omzetting van de richtlijn die aan de Commissie worden voorgelegd, meestal betrekking op concrete feiten (bestaan en omschrijving) en is een gedecentraliseerde controle op eventuele inbreuken door de nationale rechter veel doeltreffender.

Desondanks heeft ook het Hof van Justitie zich in 1998 met de richtlijn beziggehouden; het Hof heeft namelijk twee arresten gewezen waarin de draagwijdte van enkele bepalingen van de richtlijn wordt verduidelijkt.

In zijn arrest van 18 juni 1998 in zaak C-81/96 (Burgemeester en wethouders van Haarlemmerliede en

Spaarnwoude e. a. / Gedeputeerde Staten van Noord-Holland) heeft het Hof geantwoord op een door de Nederlandse Raad van State ingediend verzoek om een prejudiciële beslissing over de toepassing van de in Richtlijn 85/337/EEG bedoelde milieueffectbeoordelingsprocedure op de toekenning van een nieuwe vergunning voor een bestemmingsplan. De vraag was of het in overeenstemming met de richtlijn zou zijn om een project uit te voeren dat thans onder bijlage I zou vallen (milieueffectbeoordeling in ieder geval verplicht), maar waarvoor voor de datum van inwerkingtreding van de richtlijn en zonder dat een milieueffectbeoordeling werd verricht, een vergunning werd verleend waarvan niet onmiddellijk gebruik werd gemaakt.

Het Hof oordeelde dat Richtlijn 85/337/EEG een lidstaat niet toestaat, de in bijlage I bij de richtlijn opgenomen projecten te ontheffen van de verplichtingen inzake de milieueffectbeoordeling, wanneer voor die projecten reeds een vergunning was verleend voor 3 juli 1988, de datum waarop de termijn tot omzetting van de richtlijn afliep, bij de voorbereiding van die vergunning geen milieueffectbeoordeling had plaatsgevonden die voldeed aan de eisen die de richtlijn daaraan stelt, en van die vergunning geen gebruik is gemaakt, en na 3 juli 1988 formeel een nieuwe vergunningsprocedure is ingeleid.

Het tweede arrest van het Hof werd op 22 oktober 1998 gewezen naar aanleiding van een door de Commissie tegen Duitsland ingesteld beroep wegens niet nakoming (zaak C301/95). Het Hof constateerde in de eerste plaats dat de Duitse regering niet binnen de voorgeschreven termijn de nodige maatregelen heeft getroffen om zich te voegen naar de richtlijn omdat Duitsland de Commissie niet in kennis heeft gesteld van alle maatregelen die zij voor het volgen van de richtlijn heeft getroffen, met name die welke door de deelstaten zijn vastgesteld. Voorts heeft het Hof geconstateerd dat de Bondsrepubliek Duitsland, door niet te voorzien in een verplichte milieueffectbeoordeling voor alle ingevolge de richtlijn aan een dergelijke beoordeling te onderwerpen projecten waarvoor de vergunningprocedure na 3 juli 1988 is ingeleid, de op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen. Wat de onvolledige omzetting van artikel 2 van de richtlijn betreft, heeft het Hof vastgesteld dat de Bondsrepubliek Duitsland, gehele in bijlage II van de richtlijn genoemde categorieën van projecten bij voorbaat aan de verplichte milieueffectbeoordeling te onttrekken, niet aan de richtlijn heeft voldaan. Wat de onvolledige omzetting van artikel 5, lid 2, van de richtlijn betreft, wees het Hof er daarentegen op dat deze bepaling de minimuminhoud van de door de opdrachtgever te verstrekken informatie vermeldt. In dit verband wees het Hof erop dat artikel 13 van de richtlijn de lidstaten de bevoegdheid geeft om strengere regels dan de daarin genoemde vast te stellen, indien om redenen die eventueel verband houden met de federale structuur van deze lidstaat, andere specifieke bepalingen van de bond of van de deelstaten bijzondere vereisten stellen die in voorkomend geval beantwoorden aan behoeften van de verschillende onder de richtlijn vallende gebieden van activiteiten. Om deze reden heeft het Hof dit onderdeel van het beroep verworpen.

De bij het Hof aanhangige zaken tegen Ierland (C-392/96) en Portugal (C-150/97) wegens niet-conformiteit worden voortgezet.

Wat de tegen Ierland ingeleide procedure betreft, heeft advocaat-generaal Tesauro op 17 december 1998 zijn conclusies in zaak C-392/96 bekendgemaakt, waarin hij het Hof voorstelt te verklaren dat Ierland, dat niet alle nodige maatregelen heeft getroffen om ervoor te zorgen dat artikel 4, lid 2, op juiste wijze in nationaal recht wordt omgezet wat betreft de projecten bedoeld in punt 1, onder b), d) en e) en in punt 2, onder a), van bijlage II bij Richtlijn 85/337/EEG, en dat artikel 2, lid 3, en de artikelen 5 en 7 slechts gedeeltelijk in nationaal recht heeft omgezet, niet aan de krachtens artikel 12 van de richtlijn op hem rustende verplichtingen heeft voldaan. De zaak heeft voornamelijk betrekking op de vaststelling door Ierland van drempels voor projecten met betrekking tot de bestemming van woeste gronden of semi-natuurlijke gebieden voor intensieve landbouw, eerste herbebossing wanneer deze negatieve ecologische veranderingen met zich kan brengen, en rooiing met het oog op een ander bodemgebruik, bedrijven met stalruimte voor pluimvee alsmede turfwinning, die dermate hoog zijn dat vele projecten in de praktijk ontsnappen aan de in de richtlijn bedoelde beoordelingsprocedure. De niet-nakoming in verband met de niet-omzetting van artikel 2, lid 3, en de artikelen 5 en 7 van de richtlijn wordt door

Ierland niet betwist.

Op 13 oktober 1998 heeft advocaat-generaal Mischo zijn conclusie in zaak C-150/97 (Commissie van de Europese Gemeenschappen/Portugese Republiek) bekendgemaakt, waarin hij het Hof voorstelt te verklaren dat de Portugese Republiek, die heeft nagelaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen aan te nemen om volledig en op correcte wijze te voldoen aan de bepalingen van Richtlijn 85/337/EEG, de krachtens artikel 12, lid 1, van deze richtlijn op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen. Het beroep beoogt niet alleen te laten vaststellen dat de omzettingsdatum niet is nageleefd, maar ook het feit dat de Portugese wetgeving waardoor de richtlijn te laat werd omgezet<sup>(25)</sup>, niet van toepassing is op de projecten waarvoor de goedkeuringsprocedure gaande was op de datum van inwerkingtreding ervan, namelijk 7 juni 1990. De advocaat-generaal verwijst in dit verband naar de jurisprudentie van het Hof, volgens welke de richtlijn niet aldus mag worden uitgelegd dat het de lidstaten is toegestaan om projecten waarvan de vergunningsprocedures de uiterste datum voor de omzetting van de richtlijn (3 juli 1988) zijn gestart, uit te zonderen van de verplichting om de gevolgen voor het milieu te beoordelen.

De Commissie heeft besloten Duitsland voor het Hof te dagen in verband met de wet op de autosnelwegen. Voorts heeft de Commissie een aanvullend met redenen omkleed advies aan Italië toegezonden en een met redenen omkleed advies aan het Verenigd Koninkrijk. In het Verenigd Koninkrijk zijn in 1998 nieuwe nationale uitvoeringsmaatregelen voor Engeland, Wales en Schotland goedgekeurd. In verband met de onjuiste toepassing in Ierland lopen enkele inbreukprocedures. Ten slotte heeft de Commissie besloten een aanvullend met redenen omkleed advies aan Spanje toe te zenden wegens het ontbreken van een milieueffectbeoordeling voor de meeste projecten van bijlage II.

### 2. 12. 3. Lucht

In deze sector kon een aantal inbreukprocedures worden geseponneerd omdat de situaties die tot deze procedures aanleiding gaven, zijn verholpen. Er blijft echter een aantal problemen bestaan, met name in verband met de richtlijnen inzake verbranding en de richtlijnen waarvan de omzettingstermijn verstrijkt.

De toepassing van Richtlijn 92/72/EEG betreffende de verontreiniging van de lucht door ozon is duidelijk verbeterd, zodat de inbreukprocedures konden worden beëindigd. In 1998 heeft de Commissie besloten bij het Hof van Justitie beroep in te stellen wegens de onjuiste toepassing van de richtlijn door Frankrijk, met name wat betreft de mededeling aan de Commissie van de plaats van de meetstations en de overschrijdingen van de drempelwaarden voor het informeren en het alarmeren van de bevolking (180 µg/m<sup>3</sup> respectievelijk 360 µg/m<sup>3</sup>). Frankrijk heeft inmiddels evenwel maatregelen genomen ten behoeve van een betere toepassing van de richtlijn. Voorts kon de procedure die wegens niet mededeling van de nationale omzettingsmaatregelen tegen Zweden werd ingeleid, worden geseponneerd gezien de goedkeuring van maatregelen door deze lidstaat.

Duitsland heeft nationale maatregelen ter omzetting van Richtlijn 94/63/EG betreffende de beheersing van de uitstoot van vluchtige organische stoffen medegedeeld, en de Commissie heeft de in verband hiermee ingeleide inbreukprocedure geseponneerd.

In verband met de uitlegging en de geldigheid van Verordening (EG) nr. 3093/94 van de Raad betreffende stoffen die de ozonlaag afbreken hebben Italiaanse rechters bij het Hof van Justitie verzoeken om een prejudiciële beslissing ingediend. De vragen betreffen de beperkingen voor de productie en het gebruik van halonen en HCFC (chloorfluorkoolwaterstoffen), gevaarlijke gassen voor het milieu. In zijn arresten van 14 juli 1998 in de na zaken C-284/95 en C-341/95 heeft het Hof voor recht verklaard dat artikel 5 van de verordening aldus moet worden uitgelegd dat dit het gebruik en derhalve de verkoop van chloorfluorkoolwaterstoffen als

brandbestrijdingsproduct geheel verbiedt en dat bij onderzoek van de gestelde vragen niets is gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 5 van Verordening (EG) nr. 3093/94 kunnen aantasten.

Richtlijn 96/62/EG betreffende de luchtkwaliteit moest uiterlijk op 21 mei 1998 zijn omgezet. Deze nieuwe richtlijn zal de grondslag vormen voor een reeks communautaire besluiten tot vaststelling van nieuwe grenswaarden voor luchtverontreinigende stoffen, in de eerste plaats voor die stoffen waarop bestaande richtlijnen van toepassing zijn, en tot vaststelling van informatie- en alarmdrempels teneinde de methoden voor de beoordeling van de luchtkwaliteit te harmoniseren en een beter beheer van de luchtkwaliteit mogelijk te maken met het oog op de bescherming van de gezondheid en de ecosystemen.

De Commissie heeft besloten aan Griekenland, Spanje, Portugal, Ierland, Italië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk een met redenen omkleed advies toe te zenden omdat in deze lidstaten op de door de richtlijn voorgeschreven datum omzettingsmaatregelen geheel of gedeeltelijk ontbraken.

Voor Richtlijn 97/68/EG betreffende de uitstoot van verontreinigende gassen en deeltjes door inwendige verbrandingsmotoren die worden gemonteerd in niet voor de weg bestemde mobiele machines moesten uiterlijk op 30 juni 1998 omzettingsmaatregelen worden genomen. De Commissie heeft besloten aan België, Griekenland, Frankrijk, Portugal, Ierland, Italië, Luxemburg, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk een met redenen omkleed advies toe te zenden omdat in deze lidstaten op de door de richtlijn voorgeschreven datum omzettingsmaatregelen geheel of gedeeltelijk ontbraken.

Ten slotte is in 1998 Richtlijn 98/70/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 1998 betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof en tot wijziging van Richtlijn 93/12/EEG van de Raad(26) goedgekeurd, die spoedig moet worden omgezet.

#### 2. 12. 4. **Water**

De Commissie zet haar werkzaamheden voort in verband met de controle op de tenuitvoerlegging van de geldende richtlijnen. Ongeveer een vierde van alle lopende inbreukprocedures op milieugebied betreffen water. Bovendien moet de Commissie ingaan op de klachten en de verzoekschriften die aan het Parlement worden gericht. De communautaire wetgeving betreffende de kwaliteit van het water blijft dus een groot gedeelte van de werkzaamheden van de Commissie vormen. Dit is een gevolg van de zowel kwalitatieve als kwantitatieve omvang van de verplichtingen die op dit gebied voor de lidstaten voortvloeien uit het Gemeenschapsrecht en van de groeiende waakzaamheid van de burgers voor de vraagstukken in verband met de bescherming van de kwaliteit van het water.

Verschillende inbreukprocedures zijn gaande met betrekking tot Richtlijn 75/440/EEG betreffende de oppervlaktewateren die bestemd zijn voor de productie van drinkwater. Het gaat onder meer om de opstelling van systematische actieprogramma's (artikel 4, lid 2, van de richtlijn), een essentieel instrument voor de bescherming van water (nitraten, pesticiden, enz. ), alsmede om de voorwaarden voor de tenuitvoerlegging van de in artikel 4, lid 3, bedoelde afwijkingen. De Commissie heeft de procedure die op basis van artikel 171 naar aanleiding van het arrest van 17 oktober 1991 (zaak C-58/89) tegen Duitsland werd ingeleid, geseponeerd omdat dit land een systematisch organisch actieprogramma voor zijn gehele grondgebied heeft medegedeeld. De Commissie heeft bijgevolg de bij het Hof aanhangig gemaakte zaak C-122/97 ingetrokken.

Voorts heeft het Hof van Justitie twee gevallen van niet-nakoming door Portugal vastgesteld. Het eerste geval is voorwerp van het arrest van 17 juni 1998 (zaak C-214/97), dat betrekking heeft op het ontbreken van een systematisch organisch actieplan voor het gehele Portugese grondgebied. Het Hof heeft vastgesteld dat de door



de Portugese autoriteiten verstrekte documenten, ondanks de titels ervan en de beschreven projecten, geen organisch actieprogramma vormden, omdat een tijdschema voor de verbetering van de waterkwaliteit ontbrak, de verstrekte documenten niet alle waterlopen bestreken en evenmin een passend kader vormden dat een verbetering van de kwaliteit van het water kan waarborgen. Overigens heeft de Commissie na dit arrest een organisch actieprogramma ontvangen.

De tweede zaak was aanleiding voor het arrest van 15 oktober 1998 (zaak C-229/97) en betreft de onjuiste en onvolledige monsternemingsmethoden die niet voldoen aan de eisen van 79/869/EEG, die op basis van Richtlijn 75/440/EEG is aangenomen. Met betrekking tot deze zaak heeft Portugal op 1 augustus 1998 een wetsbesluit aangenomen dat beoogt het nationale recht in overeenstemming te brengen met de richtlijn. Dit wetsbesluit is vervolgens aan de Commissie toegezonden.

Voorts heeft de Commissie besloten een zaak wegens niet-nakoming door Frankrijk voor het Hof van Justitie te brengen, omdat in Bretagne door nitraten vervuild water voor de productie van drinkwater wordt gebruikt, zonder dat een waterbeheerprogramma wordt uitgevoerd om de kwaliteit te herstellen.

Aan Italië is een aanvullend met redenen omkleed advies toegezonden dat betrekking heeft op het ontbreken van een systematisch organisch actieplan voor het gehele grondgebied. Het Verenigd Koninkrijk heeft daarentegen in de loop van 1998 nationale maatregelen tot omzetting van de richtlijn meegedeeld, alsmede actieprogramma's.

Bij de toepassing van Richtlijn 76/160/EEG inzake de kwaliteit van zwembwater zijn het toezicht op de badzones en de kwaliteit van het water over het algemeen toegenomen. Ondanks deze vooruitgang lopen echter nog inbreukprocedures tegen ongeveer de helft van de lidstaten, omdat nog lang niet is voldaan aan de eisen van de richtlijn.

De inbreukprocedure tegen Finland wegens niet-mededeling van de omzettingsmaatregelen voor de provincie Åland kon worden geseponeerd; dit geldt evenwel niet voor de procedure tegen Oostenrijk, hetgeen voor de Commissie aanleiding was om het Hof van Justitie in te schakelen. Bovendien heeft de Commissie op dezelfde grond een met redenen omkleed advies aan Duitsland betekend, dat betrekking heeft op de nieuwe deelstaten (Länder) . Naar aanleiding van de ingeleide inbreukprocedure zijn voor vijf van de zes nieuwe deelstaten echter omzettingsmaatregelen meegedeeld.

In verband met het geval van Blackpool heeft de Commissie een procedure krachtens artikel 171 van het Verdrag tegen het Verenigd Koninkrijk moeten inleiden, omdat het arrest van het Hof van 14 juli 1993 (zaak C-56/90) nog niet volledig is uitgevoerd. Zaak C-198/97 betreffende de kwaliteit van de wateren en de regelmaat van de monsterneming in Duitsland wordt voor het Hof voortgezet.

In zaak C-92/96, Commissie tegen Koninkrijk Spanje, heeft het Hof op 12 februari 1998 arrest gewezen en vastgesteld dat deze lidstaat niet alle nodige maatregelen heeft getroffen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de zwembinnenwateren op Spaans grondgebied in overeenstemming is met de bij artikel 3 van Richtlijn 76/160/EEG van de Raad vastgelegde grenswaarden. Dit is de eerste zaak waarin een lidstaat wordt veroordeeld op de grond dat hij heeft nagelaten om voor zijn gehele grondgebied de kwaliteit van zijn zwembwater in overeenstemming te brengen met de richtlijn.

De Commissie heeft eveneens bezwaar bij het Hof aangetekend tegen het onvoldoende toezicht en de non-conformiteit van een aantal badplaatsen in België (zaak C-307/98) . Voorts heeft Richtlijn de Commissie een met redenen omkleed advies aan Frankrijk en Nederland toegezonden wegens de kwaliteit van het water en de

frequentie van de bemonstering, en besloten dezelfde stappen tegen Portugal te ondernemen. Tegen Italië loopt nog een inbreukprocedure in verband met de toepassing van de richtlijn. Ten slotte heeft de Commissie besloten een met redenen omkleed advies tot Denemarken en Finland te richten omdat geen maatregelen zijn getroffen voor de parameter "colibacteriën totaal", die op grond van de richtlijn verplicht is

Ten slotte kan met betrekking tot de kwaliteit van het zwemwater worden opgemerkt dat de Commissie talrijke klachten heeft ontvangen over de toekenning van de "blauwe wimpel". Dit initiatief, dat sterk wordt gepromoot onder badgasten, valt echter op generlei wijze onder de bevoegdheid van de Gemeenschap of onder de werkingssfeer van Richtlijn 76/160/EEG; bijgevolg kan de Commissie geen gevolg geven aan deze klachten.

In verband met de tenuitvoerlegging van Richtlijn 76/464/EEG betreffende van gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu worden geloosd, en van de richtlijnen tot vaststelling van specifieke normen per stof zijn inbreukprocedures tegen de meeste lidstaten ingeleid.

Wegens het niet-meedelen van programma's ter vermindering van de waterverontreiniging door gevaarlijke stoffen van lijst II van de bijlage van Richtlijn 76/464/EEG of de ontoereikendheid van de meegedeelde programma's heeft het Hof van Justitie in zijn arrest van 11 juni 1998 het in gebreke blijven van Luxemburg vastgesteld (zaak C-206/96). Dit is het eerste arrest waarin wordt vastgesteld dat een lidstaat op dit punt in gebreke blijft. In het onderhavige geval stelde het Hof vast dat voor 99 stoffen van lijst II reductieprogramma's ontbraken. De betrokken wateren zijn die welke door de vervuiling in de zin van artikel 1 van de richtlijn worden geraakt. Sedertdien heeft Luxemburg een plan ingediend teneinde zich te voegen naar artikel 7 van de richtlijn.

Op 1 oktober 1998 heeft het Hof van Justitie een arrest tegen Italië gewezen (zaak C-285/96), waarin het evenals in het bovenvermelde arrest tegen Luxemburg heeft vastgesteld dat deze lidstaat in gebreke is gebleven met betrekking tot de 99 bovenvermelde stoffen; het Hof bevestigde dat alle lidstaten die worden geraakt door de vervuiling tengevolge van de in Richtlijn 76/464/EEG vermelde stoffen, verplicht zijn specifieke programma's op te stellen ter vermindering van de vervuiling door de stoffen van lijst II. Voorts heeft het Hof op 25 november 1998 in zijn arrest in zaak C-214/96, die de Commissie tegen Spanje had ingeleid, vastgesteld dat ook deze lidstaat op dit punt in gebreke was gebleven; in dit geval ging het echter om alle stoffen van lijst II, zodat de procedure niet tot de 99 bovenvermelde stoffen werd beperkt. De op dezelfde grond gebaseerde en in 1996 of 1997 ingeleide procedures worden voor het Hof van Justitie voortgezet tegen Duitsland (zaak C-184/97), België (zaak C-207/97) en Griekenland (zaak C-384/97). In 1998 heeft de Commissie het geval van Portugal (zaak C-261/98) en Nederland (zaak C-152/98) bij het Hof aanhangig gemaakt. Tegen Frankrijk loopt nog een procedure. De procedure tegen Ierland moet worden voortgezet, ofschoon recentelijk enige vooruitgang is geboekt. Daarentegen heeft de Commissie de procedure tegen Denemarken kunnen seponeren naar aanleiding van de goedkeuring en de tenuitvoerlegging van programma's die in overeenstemming zijn met de eisen van artikel 7 van Richtlijn 76/464/EEG. Bovendien is aanzienlijke vooruitgang geboekt door het Verenigd Koninkrijk, dat wetgeving betreffende Schotland en Noord-Ierland (27) -waarvoor geen enkel programma bestond - heeft uitgevaardigd en meegedeeld. Deze ontwikkelingen bevestigen het standpunt van de Commissie dat de in artikel 7 van Richtlijn 76/464/EEG voorziene programma's tot vermindering van de watervervuiling door gevaarlijke stoffen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het water. De Commissie wil dat deze programma's in alle lidstaten worden uitgevoerd.

Daarnaast heeft het Hof vastgesteld dat Portugal in twee zaken in gebreke is gebleven, die betrekking hebben op de lozing gevaarlijke stoffen in het water. Enerzijds heeft het Hof in een arrest van 18 juni 1998 (zaak C-208/97) het in gebreke blijven van deze lidstaat vastgesteld wegens het ontbreken van de in Richtlijn 84/156/EEG bedoelde specifieke programma's tot voorkoming van kwiklozingen. Anderzijds heeft het Hof in een arrest van 28 mei 1998 (zaak C-213/97) vastgesteld dat Portugal de gewijzigde Richtlijn 86/280/EEG-die overeenkomstig artikel 6 van Richtlijn 76/464/EEG is vastgesteld en waarin grenswaarden en

kwaliteitsdoelstellingen voor bepaalde stoffen worden vastgesteld-niet-conform heeft omgezet. Met betrekking tot deze twee zaken heeft de Commissie besloten de in artikel 171 van het Verdrag neergelegde procedure in te leiden.

De Commissie stelt wederom vast dat de gebrekkige verminderingprogramma's tal van bijzondere gevallen van slechte toepassing van deze richtlijn tot gevolg hebben (vervuiling van waterlopen door landbouwbedrijven of industrie) en dat deze specifieke moeilijkheden slechts kunnen worden opgelost door een algemene aanpak van het probleem. Bovendien bestaan in diverse lidstaten nog steeds problemen in verband met het ontbreken van voorafgaande vergunningen voor lozingsoperaties. Zo heeft het Hof in zijn arrest van 11 juni 1998 (gevoegde zaken C-232/95 en C-233/95) vastgesteld dat Griekenland geen uitvoering heeft gegeven aan de programma's tot vermindering van de verontreiniging van het Vegoritismeer, de rivier Soulos en de Pagasitikosgolf door de stoffen van lijst II van Richtlijn 76/464/EEG. Het Hof verduidelijkt tevens dat indien programma's in de zin van artikel 7, lid 1, van Richtlijn 76/464/EEG ontbreken, er ook geen lozingsvergunningen kunnen zijn verleend uit hoofde van artikel 7, lid 2, omdat de betrokken vergunningen emissienormen moeten bevatten die voor iedere toegestane lozing gelden en die worden berekend aan de hand van de kwaliteitsdoelstellingen die tevoren zijn vastgelegd in een programma in de zin van lid 1. De Commissie heeft overigens besloten de op artikel 171 van het Verdrag gebaseerde procedure in te leiden.

Zij heeft tevens een met redenen omkleed advies aan Portugal gericht in verband met de lozingen door een voedingsmiddelenfabriek in Santo Tirso; in hun antwoord hebben de Portugese autoriteiten echter op bepaalde maatregelen gewezen waarmee snel een oplossing voor dit probleem kan worden gevonden. De Nederlandse Raad van State heeft het Hof van Justitie twee - op dit moment nog niet beantwoorde - prejudiciële vragen voorgelegd (zaken C-231/97 en C-232/97) over de interpretatie van Richtlijn 76/464/EEG, inzonderheid over het begrip "lozing" van vervuilde stoom die zich rechtstreeks of onrechtstreeks in de oppervlaktewateren concentreert en de lozing bij het wassen van hout met creosoot (als antisepticum gebruikt derivaat van teer) in de oppervlaktewateren. De tweede vraag heeft eveneens betrekking op het begrip "vervuiling uit belangrijke bronnen", zoals vermeld in Richtlijn 86/280/EEG betreffende de limietwaarden voor de lozing van gevaarlijke stoffen van lijst I van de bijlage van Richtlijn 76/464/EEG.

Met betrekking tot de Richtlijn 78/659/EEG betreffende visteeltwateren en de Richtlijn 79/923/EEG inzake schelpdierwater is vooruitgang geboekt. De procedure inzake Richtlijn 78/659/EEG die op grond van artikel 171 tegen Duitsland was ingeleid naar aanleiding van het arrest van 12 december 1996 (zaak C-298/95), kon worden geseponeerd nadat bevredigende maatregelen waren getroffen. Italië heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de tenuitvoerlegging van het arrest van 9 maart 1994 (zaak C-291/93), dat dezelfde richtlijn betrof, aangezien de meeste betrokken wateren zijn aangeduid en de programma's ter vermindering van de vervuiling zijn vastgesteld. Naar aanleiding van het op 4 december 1997 door het Hof van Justitie gewezen arrest (zaak C-225/96), waarin wordt vastgesteld dat Italië zijn verplichtingen niet is nagekomen met betrekking tot de vaststelling van verplichte waarden en richtwaarden voor een aantal gevaarlijke stoffen en de aanduiding van alle wateren die aan de objectieve kenmerken van schelpdierwater overeenkomstig Richtlijn 79/923/EEG beantwoorden, wordt de inbreukprocedure voortgezet. Het Verenigd Koninkrijk heeft in 1998 nieuwe maatregelen tot omzetting van de Richtlijnen 78/659/EEG en 79/923/EEG meegedeeld.

De toepassing van Richtlijn 80/68/EEG betreffende de bescherming van grondwater tegen vervuiling veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen heeft tot een aantal inbreukprocedures geleid. Op 18 juni 1998 heeft het Hof vastgesteld dat Portugal zijn verplichtingen niet is nagekomen omdat de Portugese wetgeving niet-conform is (zaak C-183/97); in dit verband zij echter gewezen op het bovengenoemde wetsbesluit van 1 augustus 1998 dat Portugal heeft meegedeeld en dat de richtlijn beoogt om te zetten. De Commissie heeft besloten een zaak tegen het Verenigd Koninkrijk aanhangig te maken in verband met de grondwatervervuiling door stoffen die bij de schapenteelt worden gebruikt, maar de mogelijkheid bestaat deze zaak voor de inleiding

van de gerechtelijke procedure wordt geseponneerd, omdat het Verenigd Koninkrijk diverse regelingen heeft meegedeeld waardoor de kwestie kan worden opgelost. Ten slotte heeft de Commissie bij het Hof een zaak tegen Ierland aanhangig gemaakt (zaak C-331/98), omdat de Ierse wetgeving met betrekking tot bepaalde lozingen niet conform is met Richtlijn 80/68/EEG.

Wat Richtlijn 80/778/EEG betreffende de kwaliteit van water voor menselijke consumptie betreft, is de zaak betreffende de "undertakings" van het Verenigd Koninkrijk, waarin de Commissie deze niet-bindende verplichtingen formeel en inhoudelijk ontoereikend acht, nog altijd aanhangig bij het Hof (zaak C-340/96). De procedure tegen Portugal wegens niet-conformiteit van de wetgeving tot omzetting van de richtlijn wordt voortgezet; Portugal heeft evenwel een wetsbesluit van 1 augustus 1998 meegedeeld, dat met name beoogt de richtlijn

Voorts heeft de Commissie een met redenen omkleed advies tot Oostenrijk gericht in verband met de wijze waarop deze lidstaat de richtlijn heeft omgezet. Daarentegen heeft de Commissie de procedure die naar aanleiding van een petitie van het Europees Parlement tegen Frankrijk was ingeleid wegens de watervoorziening in het departement Eure (aanwezigheid van nitraten in het water), kunnen seponeren omdat uit de laatste meegedeelde resultaten blijkt dat de richtlijn dankzij ingrijpende maatregelen van de Franse autoriteiten thans wordt nageleefd.

De Commissie ontvangt nog steeds talrijke klachten met betrekking tot een onjuiste toepassing; deze leiden echter niet altijd tot inbreukprocedures omdat de bewijslast op de Commissie rust en de bewijselementen soms moeilijk te verkrijgen zijn voor de eisende partij.

Op 3 november 1998 is Richtlijn 98/83/EG van de Raad van 3 november 1998 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water (28) goedgekeurd, die bedoeld is ter vervanging van Richtlijn 80/778/EEG met ingang van 2003.

De communautaire wetgeving omvat twee instrumenten om het specifieke probleem van vervuiling door fosfaten en nitraten en de eutrofisering als gevolg daarvan te bestrijden.

Het eerste instrument is Richtlijn 91/271/EEG betreffende de behandeling van stedelijk afvalwater. Zij verplicht de lidstaten vanaf 1998, 2000 of 2005 naar gelang van de grootte van de agglomeraties, ervoor te zorgen dat deze beschikken over een systeem voor de opvang en behandeling van afvalwater. Bijgevolg behoeft de Commissie tot dusverre slechts de mededeling van de omzettingsmaatregelen of de conformiteit van de maatregelen te controleren. Deze richtlijn is van essentieel belang voor de waterzuivering en de bestrijding van de eutrofisering, zodat de Commissie bijzonder veel belang hecht aan de spoedige tenuitvoerlegging ervan. In het kader van het Cohesiefonds en het regionaal beleid steunt de Gemeenschap trouwens de inspanningen die de lidstaten leveren om de nodige installaties te bouwen.

Daar de lidstaten de nodige maatregelen hebben goedgekeurd, heeft de Commissie de krachtens artikel 171 tegen Duitsland dat ingeleide procedure naar aanleiding van het arrest van 12 december 1996 (zaak C-297/95) kunnen seponeren; ook de procedure tegen Portugal die op grond van artikel 169 was ingeleid, is geseponneerd. Daarentegen heeft zij voor de tweede maal (op grond van artikel 171) bij het Hof van Justitie een zaak tegen Italië aanhangig gemaakt wegens het ontbreken van nationale omzettingsmaatregelen. Bovendien zet de Commissie de procedures tegen Griekenland, België en Spanje wegens niet-conforme omzetting of onjuiste toepassing van de richtlijn voort.

Ten slotte heeft de Commissie op 27 februari 1998 haar goedkeuring gehecht aan Richtlijn 98/15/EG houdende

wijziging van Richtlijn 91/271/EEG van de Raad ten aanzien van enkele in bijlage I vastgestelde voorschriften (29) . Het tweede instrument voor de bestrijding van de eutrofisering is Richtlijn 91/676/EEG betreffende de bescherming tegen de vervuiling van water door nitraten van landbouwoorsprong. Ook in 1998 heeft de Commissie een groot belang gehecht aan de procedures die zijn ingeleid om deze richtlijn te doen naleven. Zo lopen tegen de meeste lidstaten inbreukprocedures om de verplichtingen van Richtlijn 91/676/EEG te doen naleven. De procedures hebben betrekking op verschillende aspecten:

omzetting van de wetgeving, aanduiding van kwetsbare gebieden, opstelling van gedragscodes voor de landbouw, vaststelling van actieprogramma's, toezicht op het nitraatgehalte van het water, indiening van verslagen over de toepassing van de richtlijn. Uit het verloop van deze procedures blijkt dat op bepaalde terreinen sprake is van een - in het algemeen - gunstige ontwikkeling (mededeling van de omzettingsmaatregelen, aanduiding van de zones), maar dat zich op andere terreinen nieuwe problemen voordoen (met name bij de vaststelling en de inhoud van de actieprogramma's) .

Zo heeft het Hof van Justitie op 1 oktober 1998 een arrest omkleed geweest in zaak C-71/97, waarin wordt vastgesteld dat Spanje niet heeft voldaan aan zijn verplichting om gedragscodes op te stellen en kwetsbare gebieden aan te duiden. Dit is het eerste arrest inzake de tenuitvoerlegging van de praktische verplichtingen die uit de richtlijn voortvloeien. Spanje staat evenwel op het punt maatregelen te treffen om een einde te maken aan deze inbreuk.

Tegen Spanje is een andere zaak (C-274/98) aanhangig gemaakt wegens het ontbreken van actieprogramma's. De zaak tegen Italië, die op aanverwante klachten is gebaseerd, is nog altijd aanhangig bij het Hof (zaak C-195/97) . Daarentegen heeft de Commissie haar aanklacht in de tegen Griekenland en Portugal aangespannen zaken (respectievelijk zaak C-173/97 en C-227/97) kunnen intrekken, omdat de nationale omzettingsmaatregelen zijn meegedeeld en de kwetsbare zones zijn aangewezen. De Commissie heeft besloten bij het Hof een zaak tegen Italië aanhangig te maken in verband met de vaststelling van de actieprogramma's en de mededeling van de verslagen. Daarnaast heeft zij met redenen omklede adviezen uitgebracht aan België in verband met de mededeling van de nationale omzettingsmaatregelen, de opstelling van gedragscodes en de aanduiding van kwetsbare zones; aan het Verenigd Koninkrijk in verband met de aanduiding van de zones en de vaststelling van de programma's; en aan Luxemburg terzake van de opstelling van gedragscodes, de vaststelling van programma's en de mededeling van de verslagen. De Commissie heeft evenwel de procedures tegen Finland en Portugal wegens het ontbreken van toezicht en actieprogramma's kunnen seponeren. Frankrijk, dat een met redenen omkleed advies van de Commissie had ontvangen, heeft uiteindelijk actieprogramma's voor alle kwetsbare gebieden op zijn grondgebied vastgesteld.

Ten slotte heeft de Commissie een met redenen omkleed advies tot Portugal en Duitsland gericht in verband met bepaalde omzettingsmaatregelen en het niet-conforme karakter van de ten uitvoer gelegde actieprogramma's. De Commissie heeft besloten een met redenen omkleed advies tot Griekenland te richten in verband met de actieprogramma's.

Het Hof van Justitie heeft nog geen uitspraak gedaan over de prejudiciële vraag die een Britse rechtbank heeft gesteld (zaak C-293/97) over de criteria betreffende de "vervuilde wateren".

Volgens artikel 3 van Richtlijn 91/676/EEG moeten de zones waarvan bekend is dat zij in deze wateren afwateren, als kwetsbare zones worden aangeduid. De advocaat-generaal heeft op 8 oktober 1998 zijn conclusies in deze zaak bekendgemaakt. De Commissie heeft uiteindelijk inbreukprocedures tegen diverse lidstaten ingeleid op grond van Richtlijn 91/692/EEG tot standaardisering en rationalisering van de verslagen over de toepassing van de richtlijnen in de sector water. Enkele lidstaten hebben de verslagen die zij over de tenuitvoerlegging van bepaalde richtlijnen moeten opstellen, namelijk in het geheel niet, dan wel op onvolledige



wijze of te laat ingediend.

Bijgevolg is de Commissie niet in staat op passende wijze te voldoen aan haar verplichting om communautaire verslagen op te stellen. In verband hiermee heeft zij een met redenen advies aan Ierland uitgebracht en besloten hetzelfde te doen voor Luxemburg, België, Portugal en Italië.

Ten slotte moet worden opgemerkt dat de communautaire wetgeving momenteel wordt herzien om de instrumenten aan te passen aan de ontwikkelingen in de ruim 20 jaar die zijn verstreken sedert de invoering van dit beleid; de huidige eisen moeten strenger worden en er moet een vorm van beheer per waterbekken worden ingevoerd. De kaderrichtlijn inzake water die de Commissie in februari 1997 voorstelde om de kwaliteitsparameters te harmoniseren en alle soorten water te beschermen, doorloopt momenteel de goedkeuringsprocedure. Zodra deze richtlijn is goedgekeurd en ten uitvoer gelegd, zal zij in de plaats komen van een aantal van de huidige richtlijnen met betrekking tot grondwater (Richtlijn 80/68/EEG) of oppervlaktewater dat bestemd is voor de productie van drinkwater (Richtlijn 75/440/EEG), of dat dienst doet als viswater (Richtlijn 78/659/EEG) of schelpdierwater (Richtlijn 79/923/EEG). De regels die voortvloeien uit Richtlijn 76/464/EEG (lozingen in water) en de eruit afgeleide richtlijnen zullen vermoedelijk in deze kaderrichtlijn worden verwerkt.

De herziening van Richtlijn 76/160/EEG (zwemwater) is nog altijd niet afgerond (het gewijzigde herzieningsvoorstel is in november 1997 door de Commissie goedgekeurd). Ten slotte zij erop gewezen dat Richtlijn 96/61/EG inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging regels betreffende de verontreiniging van water bevat.

## 2. 12. 5. **Natuur**

De Gemeenschap beschikt over twee belangrijke juridische instrumenten voor de bescherming van de natuur: Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand en Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Wat de omzetting van Richtlijn 79/409/EEG betreft, blijft de situatie tegenstrijdig. Op enkele punten is vooruitgang geboekt met name bij de wettelijke regeling inzake de bescherming van bepaalde vogelsoorten (artikel 5) en de omstandigheden waaronder van de verplichte bescherming mag worden afgeweken (artikel 9). Zo kon de op grond van artikel 171 tegen België ingeleide procedure (omzetting van de artikelen 5 en 9) worden geseponeerd, nadat het Vlaams Gewest in december 1997 een besluit had goedgekeurd. Voorts heeft Spanje op 5 november 1997 rekening houdend met artikel 9 van de richtlijn - een wet uitgevaardigd waarin de mogelijkheden voor afwijkingen zijn opgenomen; Finland heeft op 27 november 1998 een decreet over de beoefening van de jacht uitgevaardigd teneinde aan de verplichtingen van Richtlijn 79/409/EEG te voldoen.

Andere problemen wegens non-conformiteit zijn echter nog niet opgelost. Zo is de op artikel 171 gebaseerde procedure tegen Frankrijk (omzetting van artikel 5 met betrekking tot bepaalde vogelsoorten) voor de tweede maal bij het Hof aanhangig gemaakt (zaak C-373/98) wegens het ontbreken, 17 jaar na de inwerkingtreding van de richtlijn en tien jaar na de bekendmaking van het arrest, van volledige en conforme omzettingsmaatregelen. Tegelijk met de aanhangigmaking heeft de Commissie het Hof voorgesteld Frankrijk na de bekendmaking van het tweede arrest een dwangsom van 105 500 ECU per dag op te leggen. In verschillende lidstaten zijn bepaalde activiteiten (jacht, regulering van de soorten, handel) nog altijd niet ingepast in een kader dat in overeenstemming is met artikel 9. Daarom heeft de Commissie besloten het Hof in te schakelen wegens het in gebreke blijven van Italië en Frankrijk met betrekking tot de omzetting van artikel 9, en van België in verband met artikel 6.

Voorts was de Commissie genoodzaakt het Hof in te schakelen in verband met de openings- en sluitingsdata voor de jacht op trekvogels in Frankrijk, die strijdig zijn met het bepaalde in artikel 7, lid 4. In verband met deze zaak is een groot aantal klachten bij de Commissie ingediend en heeft het Europees Parlement talrijke verzoekschriften in ontvangst genomen; deze waren afkomstig van zowel voorals tegenstanders van de Franse jachtregeling die in het kader van deze inbreukprocedure door de Commissie wordt betwist.

Hoewel de termijn voor de omzetting van Richtlijn 92/43/EEG in juni 1994 afliep, hebben verscheidene lidstaten hun wetgeving tot omzetting van de betrokken bepalingen nog niet of slechts gedeeltelijk meegedeeld. Met name artikel 6 (maatregelen ter bescherming van de habitats in de toekomstige speciale beschermingszones) en de artikelen 12 tot en met 16 (systeem voor de bescherming van de soorten) van de richtlijn moeten worden omgezet.

Naar aanleiding van het arrest van het Hof van Justitie waarin wordt vastgesteld dat Griekenland zijn verplichtingen niet was nagekomen omdat geen omzettingsmaatregelen waren meegedeeld (30), heeft de Commissie de op artikel 171 van het Verdrag gebaseerde procedure ter uitvoering van dit arrest ingeleid; bijgevolg heeft zij een met redenen omkleed advies aan de Helleense autoriteiten uitgebracht. Voorts heeft de Commissie het Hof ingeschakeld omdat Frankrijk artikel 6 van de richtlijn niet heeft omgezet(31). Zij heeft besloten dezelfde stappen tegen Finland te ondernemen (met betrekking tot, de provincie van de Ålandseilanden), omdat de recentelijk goedgekeurde wetgeving ontoereikend is om een volledige omzetting van de richtlijn te waarborgen. Intussen heeft Finland naar aanleiding van dit besluit omzettingsmaatregelen voor deze provincie meegedeeld.

Met betrekking tot Duitsland kon de procedure die leidde tot een arrest waarin het in gebreke blijven van deze lidstaat (32) werd vastgesteld, echter worden geseponneerd nadat in 1998 een wet was aangenomen. Voorts heeft Spanje in juni 1998 een koninklijk besluit uitgevaardigd waardoor haar wetgeving met artikel 16 van de richtlijn (voorwaarden waaronder van de verplichte bescherming mag worden afgeweken) in overeenstemming wordt gebracht; Finland heeft op 27 november 1998 het eerdergenoemde decreet over de beoefening van de jacht goedgekeurd, dat volgens de autoriteiten van deze lidstaat beoogt de nationale wetgeving met Richtlijn 92/43/EEG, alsook met Richtlijn 79/409/EEG in overeenstemming te brengen.

Wat de toepassing van de Richtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG betreft, hebben de voornaamste problemen evenals in het verleden betrekking op de bescherming van de locaties de en de habitats; daarbij kan het gaan om de aanwijzing van speciale beschermingszones voor vogels, om de selectie van gebieden voor opname in het netwerk Natura 2000, alsmede om de bescherming van bijzondere natuurgebieden. De aanwijzing - overeenkomstig artikel 4 van Richtlijn 79/409/EEG-van speciale beschermingszones voor wilde vogels zodra de voor deze aanwijzing vereiste objectieve ornithologische criteria verenigd zijn, blijft voor diverse lidstaten problemen opleveren. Hoewel het de bedoeling is dat de speciale beschermingszones voor wilde vogels in het netwerk Natura 2000 worden opgenomen, is de verplichting die voortvloeit uit Richtlijn 79/409/EEG juridisch onafhankelijk van die welke voortvloeit uit Richtlijn 92/43/EEG; hierbij gaat het om de fasegewijze verwezenlijking van het netwerk Natura 2000 als een georganiseerd geheel van zones van communautair belang voor alle in Richtlijn 92/43/EEG genoemde soorten en habitats.

De betrokken gebieden zijn die waar de in bijlage I van de richtlijn genoemde soorten alsmede trekvogels voorkomen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de bescherming van watergebieden, in het bijzonder aan watergebieden van internationale betekenis. Artikel 4 van Richtlijn 79/409/EEG, zoals door het Hof van Justitie onder meer uitgelegd in zijn arrest van 11 juli 1996 (zaak C-44/95) betreffende de zone op de Lappel Bank in het estuarium van Medway in de buurt van de haven van Sheerness in Kent (Verenigd Koninkrijk) is duidelijk: alleen ornithologische en ecologische criteria, met uitsluiting van alle economische of sociale criteria, mogen bij de keuze en de afbakening van een speciale beschermingszone in aanmerking worden genomen.

De Commissie zet dus inbreukprocedures voort die betrekking hebben op verscheidene specifieke gevallen van groot belang. Naar aanleiding van het in 1993 gewezen arrest van het Hof van Justitie in verband met de moerasgebieden van Santoña in Spanje zet de Commissie een op artikel 171 gebaseerde procedure voort, teneinde een volledige tenuitvoerlegging van dit arrest te verkrijgen. De tegen Frankrijk ingeleide procedure met betrekking tot het estuarium van de Seine (zaak C-166/97) wordt voortgezet, en de advocaat-generaal heeft op 10 december 1998 zijn conclusies bekendgemaakt. Voorts heeft de Commissie op dezelfde grond zaken tegen Frankrijk voor het Hof gebracht die verband houden met de Marais Poitevin (zaak C-96/98) en de Basses Corbières/Vingrau (zaak C-374/98). De reeds tegen Frankrijk ingeleide procedures (met betrekking tot de gebieden: Baie de Canche, Platier d'Oye, Plaine des Maures, Basses Vallée de l'Aude) worden voortgezet. Voorts heeft de Commissie om dezelfde reden een zaak tegen Nederland voor het Hof gebracht, die betrekking heeft op het Waddenzeegebied (zaak C-63/98). Daarentegen heeft de Commissie de procedure tegen Spanje in verband met het eiland Fuerteventura, dat behoort tot de Canarische Eilanden, kunnen seponeren.

Bovendien hadden de speciale beschermingszones reeds aangewezen moeten zijn sedert de inwerkingtreding van de richtlijn in 1981. Het aantal speciale beschermingszones dat in verscheidene lidstaten is aangewezen, alsmede de oppervlakte ervan, is over het algemeen genomen echter ontoereikend.

Het Hof bevestigt, overeenkomstig zijn uitspraak in het arrest van 2 augustus 1993 (Commissie/Spanje, zaak C-355/90), dat de lidstaten ten aanzien van de keuze van de speciale beschermingszones (SBZ) weliswaar over een zekere beoordelingsmarge beschikken, doch dat voor de aanwijzing van die zones bepaalde in de richtlijn aangegeven ornithologische criteria gelden. Dit betekent dat de beoordelingsmarge van de lidstaten bij de keuze van de meest geschikte gebieden om als SBZ te worden aangewezen, geen betrekking heeft op de vraag in hoeverre het opportuun is de gebieden die volgens ornithologische criteria het meest geschikt lijken, als SBZ aan te wijzen, doch enkel op de toepassing van deze criteria om te bepalen welke gebieden het meest geschikt zijn voor de instandhouding van de in bijlage I bij de richtlijn genoemde soorten. De lidstaten zijn derhalve verplicht, alle gebieden die volgens ornithologische criteria het meest geschikt lijken voor de instandhouding van de betrokken soorten, als SBZ aan te wijzen. Heeft dus een lidstaat gebieden als SBZ aangewezen waarvan het aantal en de totale oppervlakte kennelijk kleiner zijn dan het aantal en de totale oppervlakte van de gebieden die het meest geschikt worden geacht voor de instandhouding van de betrokken soorten, dan kan worden gezegd dat deze lidstaat de krachtens artikel 4, lid 1, van de richtlijn op hem rustende verplichting niet is nagekomen. Het Hof verwerpt aldus de stelling van Nederland dat de Commissie per afzonderlijk gebied specifieke inbreuken op deze bepaling moet aantonen.

Bovendien erkent het Hof in deze zaak de bewijskracht van de "Inventory of Important Bird Areas in the European Community", een globale ornithologische inventaris van de gebieden die van groot belang zijn voor het behoud van de vogelstand in de Gemeenschap. Deze inventaris is door de Eurogroup for the Conservation of Birds and Habitats in samenwerking met de International Council of Bird Preservation en deskundigen van de Commissie opgesteld. Weliswaar is deze inventaris voor de betrokken lidstaten niet verbindend, maar de wetenschappelijke waarde ervan is in dit geding erkend; derhalve kan zij in casu door het Hof als maatstaf worden gebruikt om te beoordelen, in hoeverre Nederland zijn het aanwijzingsverplichting van SBZ is nagekomen. In casu is deze inventaris het enige document met wetenschappelijke waarde gebleken, aan de hand waarvan kan worden beoordeeld of de verwerende lidstaat zijn verplichting is nagekomen, de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van de beschermde soorten meest geschikte gebieden als SBZ aan te wijzen. Deze zaak zou anders zijn afgelopen indien Nederland wetenschappelijke bewijzen had overgelegd waaruit met name was gebleken, dat ook aan de aanwijzingsverplichting kan worden voldaan door als SBZ gebieden aan te wijzen waarvan het aantal en de totale oppervlakte kleiner zijn dan uit de genoemde inventaris volgt.

Op basis van artikel 171 van het Verdrag volgt de Commissie de uitvoering van dit arrest door Nederland.

Om dezelfde reden zet de Commissie tevens procedures tegen andere lidstaten voort. Zo heeft zij besloten een met redenen omkleed advies te richten tot Duitsland en Finland; Italië en Portugal hebben een dergelijk advies reeds ontvangen. Bovendien is de procedure tegen andere lidstaten ingeleid. De Commissie is daarentegen overgegaan tot opschorting van haar besluit om een zaak tegen Luxemburg voor het Hof van Justitie te brengen, omdat deze lidstaat in oktober 1998 diverse speciale beschermingszones heeft aangewezen.

Wat de tenuitvoerlegging van Richtlijn 92/43/EEG betreft, is bij de opzet van het netwerk Natura 2000-het communautaire netwerk van beschermingszones - duidelijk vooruitgang geboekt. Daaruit blijkt dat de innoverende aanpak van Richtlijn 92/43/EEG steeds beter wordt begrepen: fasegewijze verwezenlijking van het netwerk; breed overleg tussen de Commissie en Het Hof van Justitie heeft op 19 mei 1998 een belangrijk arrest in zaak C-3/96 gewezen, waarin wordt vastgesteld dat Nederland de op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen. de lidstaten; wettelijke regeling voor de speciale beschermingszones, waardoor beheersplannen en instandhoudingsmaatregelen, eventueel van contractuele aard, mogelijk worden en waarin wordt voorzien in de mogelijkheid om op grond van dwingende redenen van bijzonder openbaar belang af te wijken van het verbod de habitats aan te tasten en de soorten ernstig te verstoren. Ook in 1998 zijn voorstellen van de lidstaten ontvangen inzake gebieden die krachtens Richtlijn 92/43/EEG moeten worden aangewezen; dit is positief, ook al had geen enkele lidstaat op de in de richtlijn vastgestelde uiterste datum (juni 1995) een volledige lijst toegezonden van de gebieden die hij in het kader van deze richtlijn voor bescherming wilde aanwijzen. De procedures die tegen Portugal en Griekenland waren ingeleid omdat de lijst van voorgestelde gebieden ontbrak of onvolledig was, konden worden geseponeerd. Nadat Spanje, Luxemburg, Zweden, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Oostenrijk en Denemarken uitgebreide lijsten hadden ingediend, die op dit moment worden onderzocht, zijn de inbreukprocedures tegen deze lidstaten eind 1998 opgeschort. Finland heeft eind 1998 een uitgebreide lijst van locaties ingediend, maar daarbij enkele voorbehouden gemaakt. De grootste vertragingen doen zich thans voor bij Ierland, Duitsland en Frankrijk. De Commissie heeft besloten Hof van Justitie in te schakelen wegens niet-nakoming van deze lidstaten.

Overigens heeft een Brits gerecht op grond van artikel 177 een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie voorgelegd over de reikwijdte van de verplichte selectie van locaties in verband met de opzet van het netwerk Natura 2000 (zaak C-371/98) .

Tevens moet worden opgemerkt dat de lidstaten bij de indiening van de lijsten met gebieden vaak onvolledige en onjuiste informatie meedelen met betrekking tot deze gebieden en de soorten die zij herbergen. In een dergelijke context is het moeilijker een begin te maken met de volgende fasen waarin Richtlijn 92/43/EEG voorziet; de Commissie zet haar inspanningen echter voort en gebruikt al haar invloed om te voorkomen dat deze vertragingen de verwezenlijking van het netwerk Natura 2000 bemoeilijken.

De Commissie blijft overigens een strikt beleid voeren ten aanzien van de communautaire financiële steun die uit hoofde van de Life-verordening wordt toegekend voor de bescherming van de gebieden die in het netwerk Natura 2000 zijn of zullen worden opgenomen. Wanneer de Commissie verzoeken om medefinanciering uit hoofde van de structuurfondsen (in het bijzonder de doelstellingen 2 en 5 b ontvangt, onderzoekt zij voorts nauwlettend of de regels op milieugebied worden nageleefd.

Het aantal bij de Commissie ingediende klachten en het aantal inbreukprocedures wegens onjuiste toepassing, die betrekking hebben op specifieke en tot een bepaalde plaats beperkte problemen, blijft hoog. Dit illustreert de praktische moeilijkheden die zich soms voordoen, omdat de bescherming van de betrokken gebieden en soorten met bepaalde economische en maatschappelijke belangen kan botsen. Een andere mogelijke verklaring is dat de communautaire milieurichtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG zeer goed bekend zijn bij de burgers en

algemeen wordt erkend dat zij een concrete bijdrage leveren tot de doeltreffende bescherming van de natuur.

Daarom moet het grote aantal klachten over de toepassing ervan worden beschouwd als een bewijs van hun succes en tegelijk van de vooruitgang die de lidstaten nog dienen te boeken.

De twee belangrijkste categorieën van problemen die in de klachten aan de orde worden gesteld, hebben enerzijds te maken met het feit dat bepaalde zones die voldoen aan de voor een aanwijzing vereiste objectieve ornithologische criteria niet als speciale beschermingszones worden aangewezen, en anderzijds met de uitvoering van projecten die invloed kunnen hebben op het gebied. Wat de niet-aanwijzing van bepaalde zones als speciale beschermingszone aangaat, blijft de Commissie de klachten aandachtig onderzoeken; zij tracht deze te behandelen in het kader van de bovengenoemde algemene procedure die wordt toegepast wanneer onvoldoende gebieden als speciale beschermingszone worden aangewezen. In de meeste gevallen worden de via klachten aan de orde gestelde problemen trouwens al tijdens de onderzoeksfase opgelost, zonder dat een aanmaningsbrief nodig is. Nochtans zijn in 1998 diverse procedures tegen verschillende lidstaten ingeleid. Er is met name een met redenen omkleed advies tot België gericht in verband met een speciale beschermingszone in Vlaanderen (vallei van de Zwarte Beek) .

Wat de uitvoering betreft van projecten die een als speciale beschermingszone aangewezen of aan te wijzen gebied kunnen beïnvloeden, moet erop worden gewezen dat artikel 6 van Richtlijn 92/43/EEG in beginsel aanzienlijke aantastingen en verstoringen verbiedt, maar toestaat dat van dit beginsel wordt afgeweken mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan: passende evaluatie van de gevolgen van het project, eventuele alternatieve oplossingen voor de vestiging in het beschermde

gebied en, ingeval geen alternatieve oplossingen kunnen worden gevonden, alsmede in gevallen van bijzonder openbaar belang, inclusief in gevallen van bijzonder economisch belang, verwezenlijking van het project nadat compenserende maatregelen zijn genomen en de Commissie op de hoogte is gebracht. Talrijke klachten stellen de niet-naleving van deze bepalingen aan de kaak.

Bepaalde toepassingproblemen in het kader van Richtlijn 92/43/EEG doen zich niet voor bij de bescherming van gebieden, maar wel bij de bescherming van soorten. Zo heeft de Commissie bijvoorbeeld een inbreukprocedure tegen Griekenland ingeleid wegens de bedreigde positie van de schildpadsoort *Caretta caretta* op het eiland Zakynthos.

Naar aanleiding van de door de Commissie ingeleide inbreuk procedure heeft Griekenland wet nr. 2637 van 27 augustus 1998 meegedeeld, die met betrekking tot bepaalde soorten beoogt Verordening (EG) nr. 338/97 betreffende de toepassing in de Gemeenschap van de Overeenkomst van Washington van 1973 inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dieren plantensoorten (ook "Cites-overeenkomst" genoemd) op de juiste wijze om te zetten.

De Commissie heeft de tegen Frankrijk ingeleide procedure, die verband hield met de toepassing van Verordening (EEG) nr. 3254/91 houdende een verbod op het gebruik van de wildklem, kunnen seponeren nadat op 28 november 1997 een besluit is goedgekeurd waardoor de inbreuken op deze verordening worden opgeheven.

## 2. 12. 6. Geluidshinder

Net als in het verleden levert de tenuitvoerlegging van de richtlijnen op dit terrein geen grote problemen op. De richtlijnen geven namelijk normen voor nieuwe producten die op de markt worden gebracht, en zijn dus niet van



toepassing op omgevingslawaaai dat door een combinatie van bronnen ontstaat (bijvoorbeeld stadslawaaai als gevolg van verkeersopstoppingen of industriële activiteiten in de nabijheid van woonwijken) . De klachten die de Commissie heeft ontvangen, hebben betrekking op omgevingslawaaai en kunnen derhalve niet op communautair niveau worden behandeld, omdat er geen algemene communautaire aanpak is die in een specifieke wetgeving op dit vlak tot uitdrukking komt.

De inbreukprocedure die in verband met het gebruik van oude, luidruchtige vliegtuigen op de luchthavens van Brussel-Zaventem en Oostende in België was ingeleid, omdat dit in strijd was met Richtlijn 92/14/EEG betreffende de beperking van het gebruik van bepaalde soorten vliegtuigen, wordt voortgezet; de bevoegde autoriteiten hebben echter maatregelen getroffen en enkele van de betrokken vliegtuigen lijken in aanmerking te komen voor een afwijking krachtens Richtlijn 98/20/EG tot wijziging van Richtlijn 92/14/EEG.

Op 14 juli 1998 heeft het Hof van Justitie naar aanleiding van een verzoek om een prejudiciële beslissing van het Bundesverwaltungsgericht een arrest gewezen in zaak C-389/96 (Aher-Waggon GmbH tegen Bundesrepublik Deutschland) . Het arrest betreft een Duitse regeling volgens welke vliegtuigen die tevoren in een andere lidstaat geregistreerd zijn geweest en die de bij deze regeling vastgestelde geluidsnormen overschrijden, niet in Duitsland mogen worden geregistreerd, terwijl vliegtuigen die voor de uitvaardiging van de betrokken regeling reeds in Duitsland waren geregistreerd, nog steeds mogen worden gebruikt. Het Hof heeft voor recht verklaard dat artikel 30 van het EG-Verdrag zich niet verzet tegen een nationale regeling volgens welke vliegtuigen die tevoren in een andere lidstaat geregistreerd zijn geweest, voor hun eerste registratie op het nationale grondgebied moeten voldoen aan strengere geluidsnormen dan die bepaald in Richtlijn 80/51/EEG inzake de beperking van geluidshinder door subsonische luchtvaartuigen, terwijl vliegtuigen die voor de uitvoering van die richtlijn reeds aldaar waren geregistreerd, niet aan die normen behoeven te voldoen.

Wat betreft de mededeling van omzettingsmaatregelen van Richtlijn 95/27/EG tot wijziging van Richtlijn 86/662/EEG betreffende de beperking van geluidsemissies van hydraulische graafmachines, kabelgraafmachines, dozers, laders en graaflaadmachines heeft het Hof op 15 oktober 1998 twee arresten gewezen waarin het in gebreke blijven van Italië (zaak C-324/97) en België (zaak C-326/97) wordt vastgesteld. Italië heeft omzettingsmaatregelen meegedeeld (decreet van 26 juni), waarna de procedure tegen deze lidstaat - in tegenstelling tot die tegen België - kon worden geseponeerd.

## 2. 12. 7. **Chemie en biotechnologie**

De communautaire wetgeving op het gebied van de chemie en de biotechnologie bestaat uit diverse rechtsinstrumenten die betrekking hebben op producten of activiteiten met gemeenschappelijke kenmerken: een ingewikkeld technisch karakter, voortdurende aanpassing aan de wetenschappelijke vooruitgang, toepassing zowel op wetenschappelijk als op industrieel gebied, bijzondere risico's voor het milieu. Op dit gebied is het van bijzonder belang dat behoedzaam tewerk wordt gegaan. Nochtans wensen de lidstaten dat de richtlijn het belangrijkste instrument in deze sector blijft, hetgeen als logische consequentie heeft dat zij met grote regelmaat omzettingsmaatregelen moeten aannemen. Bovendien moeten deze maatregelen in overeenstemming zijn met de richtlijnen, hetgeen nog altijd niet het geval is. In een dergelijke situatie is de Commissie genooddacht inbreukprocedures in te leiden, teneinde een verbod op het in de handel brengen van stoffen die krachtens de communautaire richtlijnen zijn toegestaan te voorkomen, dan wel om het in de handel brengen van niet-toegestane stoffen te vermijden.

Richtlijn 67/548/EEG van de Raad betreffende de aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen heeft herhaaldelijk wijzigingen ondergaan, die noodzakelijk waren in verband met de technische en wetenschappelijke ontwikkelingen. Opgemerkt zij dat voor verschillende richtlijnen tot wijziging van Richtlijn 67/548/EEG de termijn

voor omzetting 1998 is verstreken:

- Richtlijn 96/54/EG van de Commissie van 30 juli 1996 tot tweeëntwintigste aanpassing aan de vooruitgang van de techniek van Richtlijn 67/548/EEG(33);
- Richtlijn 96/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 september 1996 tot wijziging van Richtlijn 67/548/EEG(34);
- Richtlijn 97/69/EG van de Commissie(35) tot drieëntwintigste aanpassing aan de vooruitgang van de techniek van Richtlijn 67/548/EEG.

Bovendien heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan Richtlijn 98/73/EG van 18 september 1998(36) en aan Richtlijn 98/98/EG van 15 december 1998(37) tot respectievelijk vierentwintigste en vijftwintigste aanpassing aan de vooruitgang van de techniek van Richtlijn 67/548/EEG.

Gelet op deze snelle ontwikkeling van de communautaire wetgeving valt te betreuren dat zich al te veel vertragingen voordoen bij de omzetting. De Commissie leidt echter systematisch procedures in en aarzelt niet het Hof van Justitie in te schakelen wanneer dat nodig is.

Met de goedkeuring van het koninklijk besluit van 13 november 1997, dat op 26 maart 1998 werd bekendgemaakt, heeft België een passend gevolg gegeven aan diverse inbreukprocedures die de Commissie had ingeleid en die betrekking hadden op de omzetting van de Richtlijnen 92/32/EEG, 92/69/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG, 93/21/EEG, 91/410/EEG, 93/90/EEG, 93/72/EEG en 93/101/EG. Naar aanleiding van deze procedures had het Hof op 12 december 1996, 29 mei en 11 december 1997 arresten gewezen. In verband met de niet-omzetting van Richtlijn 94/69/EG is een zaak tegen België voor het Hof gebracht (zaak C-79/98); ook tegen Portugal zal een zaak worden aangespannen. De procedure die in verband met de omzetting van Richtlijn 94/69/EG tegen Ierland was ingeleid, kon na de mededeling van een verordening echter worden geseponneerd.

Op grond van Richtlijn 96/56/EG diende uiterlijk op 1 juni 1998, bij het kenmerken van gevaarlijke stoffen, de afkorting EEG te worden vervangen door EG. Wegens het ontbreken van omzettingsmaatregelen heeft de Commissie besloten een met redenen omkleed advies tot Portugal, Duitsland, Griekenland en België te richten. Voorts zij gewezen op de goedkeuring van Richtlijn 98/8/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende het op de markt brengen van biociden (38), die binnenkort door de lidstaten moet worden omgezet. Met betrekking tot Richtlijn 86/609/EEG betreffende de bescherming van dieren die voor experimentele en andere wetenschappelijke doelstellingen worden gebruikt, heeft het Hof van Justitie op 15 oktober 1998 een arrest gewezen in zaak C-268/97, die de Commissie tegen België had aangespannen, en vastgesteld dat deze lidstaat heeft verzuimd de artikelen 14 (opleiding van degenen die dierproeven nemen) en 22 (onderlinge erkenning) van de richtlijn om te zetten. De tegen Portugal ingeleide zaak met betrekking tot de controle in de instellingen waar proefdieren worden gebruikt (C-299/97), wordt voortgezet. In verband met de onjuiste omzetting van de richtlijn heeft de Commissie besloten een zaak tegen Luxemburg voor het Hof te brengen, een tweede met redenen omkleed advies tot Ierland te richten en een met redenen omkleed advies aan Frankrijk uit te brengen. De inleiding van een inbreukprocedure was voor Zweden aanleiding om eindelijk omzettingsmaatregelen mee te delen; het ging hierbij met name om de wijziging van de wet inzake dierenbescherming, om een wijziging van het dierenbeschermingsreglement en om richtsnoeren betreffende de behandeling van dieren die tijdens experimenten worden gebruikt. Voorts kon de procedure tegen het Verenigd Koninkrijk worden geseponneerd nadat in augustus 1998 de wet van 1986 betreffende wetenschappelijke proeven op dieren was gewijzigd.

Overigens ontvangt de Commissie nog steeds klachten over de toepassing van deze richtlijn (gebruik van zwerfhonden voor experimentele doeleinden, kwaliteit van de verzorging en de huisvesting van de proefdieren, enz. ); om deze reden blijft zij op de volledige naleving van het bepaalde in deze richtlijn toezien.

Het gebruik van genetisch gemodificeerde micro-organismen (GGO's) is geregeld bij Richtlijn 90/219/EEG inzake het ingeperkte gebruik van deze organismen en bij Richtlijn 90/220/EEG inzake de doelbewuste introductie ervan in het milieu. Deze richtlijnen werden in 1994 aan de technische vooruitgang aangepast: de eerste bij Richtlijn 94/51/EG en de tweede bij Richtlijn 94/15/EG. Bijlage III van Richtlijn 90/220/EEG werd onlangs gewijzigd bij Richtlijn 97/35/EG.

Voorts is Richtlijn 90/219/EEG inzake het ingeperkt gebruik van genetisch gemodificeerde micro-organismen gewijzigd bij van Richtlijn 98/81/EG van de Raad van 26 oktober 1998(39), die uiterlijk op 5 juni 2000 moet zijn omgezet. Deze richtlijn heeft in hoofdzaak betrekking op de aanpassing van de administratieve procedures aan de werkelijke risico's die zijn verbonden aan activiteiten waarbij GGO's zijn betrokken: deze organismen worden voortaan in vier in plaats van in twee risicogroepen ondergebracht; voor iedere risicogroep zijn minimumvoorschriften inzake inperking en controle vastgesteld en de aanpassing van de richtlijn aan de technische De Commissie heeft tevens besloten het Hof in te schakelen vooruitgang wordt gemakkelijker gemaakt. wegens de niet-omzetting van Richtlijn 97/35/EG door Griekenland.

Het voorstel tot wijziging van Richtlijn 90/220/EEG, dat de Commissie eind 1997 heeft goedgekeurd (40), beoogt de procedure voor het verlenen van een vergunning inzake het in de handel brengen van GGO's transparanter te maken, systematiseert de etikettering van producten waarin deze organismen zijn gebruikt, stelt gemeenschappelijke beginselen voor de beoordeling van de risico's vast, en past de administratieve procedures aan de risico's - ook de indirecte - aan.

In een arrest van 29 mei 1997 (zaak C-357/96) heeft het Hof vastgesteld dat België heeft verzuimd de omzettingsmaatregelen voor Richtlijn 94/15/EG mee te delen. Aangezien dit nog steeds niet is gebeurd, zet de Commissie haar procedure op grond van artikel 171 van het Verdrag voort; zij heeft besloten een met redenen omkleed advies tot deze lidstaat te richten. Op 16 juli 1998 heeft het Hof tevens vastgesteld dat België de op hem rustende verplichtingen met betrekking tot de omzetting van de Richtlijnen 90/219/EEG, 90/220/EEG en 94/51/EEG niet nakomt (zaak C-343/97) . Ook in dit geval volgt de Commissie de procedure op grond van artikel 171 van het Verdrag. De Commissie zag zich uiteindelijk genooddaakt het Hof in te schakelen wegens de niet-omzetting van Richtlijn 97/35/EG door België.

In een ander arrest van 16 juli 1998 (zaak C-339/97) heeft het Hof vastgesteld dat Luxemburg heeft verzuimd de omzettingsmaatregelen voor de Richtlijnen 94/15/EG en 94/51/EG mee te delen. Inmiddels heeft Luxemburg maatregelen voor de omzetting van Richtlijn 94/15/EG(41) meegedeeld, maar dat geldt niet voor de andere richtlijn. Daarom heeft de Commissie een procedure op grond van artikel 171 van het Verdrag ingeleid.

Voorts heeft het Hof, wederom op 16 juli 1998, vastgesteld dat Portugal in gebreke is gebleven (zaak C-285/97) omdat het geen omzettingsmaatregelen voor Richtlijn 94/51/EG heeft meegedeeld. Daar het wetsbesluit van 7 mei 1998 in de omzetting van de richtlijn voorziet, heeft de Commissie de procedure kunnen seponeren. Een ander wetsbesluit van 25 juni 1998 zorgt voor de omzetting van Richtlijn 97/35/EG. Ondanks deze omzetting bestaan nog altijd enkele problemen en de Commissie heeft besloten het Hof in te schakelen omdat de Portugese wetgeving op bepaalde punten niet in overeenstemming is met de Richtlijnen 90/219/EEG en 90/220/EEG.

De zaak die de Commissie voor het Hof van Justitie tegen Duitsland had aangespannen wegens de niet-

conforme omzetting van Richtlijn 90/219/EEG-met name ten aanzien de artikelen 14 (rampenplannen), 15 (de gebruiker stelt de bevoegde instantie op de hoogte van een eventueel ongeval) en 16 (overleg tussen de Commissie en de lidstaten over de rampenplannen en bij ongevallen) -kon eveneens worden geseponneerd. Dit was mogelijk doordat Duitsland een wet (42) tot omzetting van deze richtlijn heeft meegedeeld.

De Commissie heeft tevens besloten het Hof in te schakelen wegens de niet-omzetting van Richtlijn 97/35/EG door Griekenland.

## 2. 12. 8. Afvalstoffen

Het aantal inbreukprocedures met betrekking tot afvalstoffen blijft hoog; de procedures hebben zowel betrekking op de formele omzetting als op de praktische toepassing. De problemen bij de toepassing van het Gemeenschapsrecht in deze sector zijn waarschijnlijk terug te voeren op de daartoe noodzakelijke wijziging van het gedrag van particulieren, overheden en ondernemingen enerzijds, alsmede op de daarmee verband houdende kosten anderzijds. Nochtans ziet de Commissie zorgvuldig toe op de naleving van de communautaire wetgeving inzake afvalstoffen.

Wat de kaderrichtlijn betreffende afvalstoffen (Richtlijn 75/442/EEG, gewijzigd bij Richtlijn 91/156/EEG) betreft, heeft de Commissie de inbreukprocedures tegen Spanje en Frankrijk kunnen seponeren; deze waren naar aanleiding van de arresten van 5 juni 1997, waarin het in gebreke blijven van deze twee staten werd vastgesteld (respectievelijk zaak C-107/96 en C-223/96), op basis van artikel 171 ingeleid. Spanje heeft namelijk een wet van 21 april 1998 meegedeeld en Frankrijk een decreet van 30 juli, alsmede de besluiten van 12 augustus en 9 september 1998. Voorts zij erop gewezen dat Italië verschillende besluiten heeft meegedeeld, waaronder het wetsbesluit van 8 november 1997 en twee decreten van 5 februari 1 april 1998; deze zijn echter nog ontoereikend voor een en volledige en conforme omzetting van de richtlijn in Italiaanse wetgeving.

De meeste problemen die door deze kaderrichtlijn worden opgeworpen, betreffen de toepassing ervan. Vooral het storten van afval leidt tot talrijke klachten, die onder meer betrekking hebben op illegale stortingen, betwisting van de lokalisatie, slechte exploitatie van de stortplaats en waterverontreiniging. Volgens de richtlijn moet vooraf een vergunning worden verleend voor de exploitatie van installaties voor afvalverwijdering en -verwerking; met betrekking tot afvalverwijdering moet de vergunning de exploitatievoorwaarden vaststellen teneinde de gevolgen voor het milieu te beperken. Er zij aan herinnerd dat de actiemogelijkheden van de Commissie zeer beperkt zijn, omdat het storten van afval nog niet is geregeld in een specifieke regelgeving van de Gemeenschap. Overigens wordt het beginsel van afvalstortingen op zichzelf niet door de communautaire wetgeving betwist. Overigens zal het Gemeenschapsrecht op dit terrein binnenkort worden gewijzigd, omdat de Raad met het oog op de aanneming van het voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende het storten afvalstoffen (43) inmiddels een gemeenschappelijk standpunt (44) heeft vastgesteld.

Intussen tracht de Commissie uit deze specifieke gevallen eventuele problemen van meer algemene aard af te leiden, zoals het ontbreken van afvalbeheersprogramma's of de ontoereikendheid van dergelijke programma's - illegale stortingen kunnen er immers op duiden dat het afvalbeheer gebrekkig is. Daarom heeft de Commissie voor de tweede maal op basis van artikel 171 van het Verdrag een zaak tegen Griekenland voor het Hof gebracht (zaak C-387/97) in verband met de niet-uitvoering van het arrest van het Hof van 7 april 1992 (zaak C-45/92); dit arrest betrof het verwijderen van afval zonder respect voor het milieu te Kouroupitos (Kreta) en het ontbreken van een afvalbeheersprogramma. Voor ten dele gelijksoortige feiten met betrekking tot een geval van illegale storting in de San Rocco-vallei heeft de Commissie een zaak tegen Italië voor het Hof gebracht (zaak C-365/97); deze zaak is thans in behandeling.

Gelet op het belang van afvalbeheerplanning, dat duidelijk blijkt uit de bovengenoemde voorbeelden, heeft de Commissie in oktober 1997 besloten inbreukprocedures in te leiden tegen alle lidstaten die, met uitzondering van Oostenrijk, niet stelselmatig afvalbeheersprogramma's hebben opgesteld. Deze procedures betreffen, al naar gelang het geval, leemten in de programma's die zijn voorgeschreven in artikel 7 van de kaderrichtlijn, de in artikel 6 van Richtlijn 91/689/EEG bedoelde beheersprogramma's voor gevaarlijke afvalstoffen, alsmede verpakkingsafval, ten aanzien waarvan artikel 14 van Richtlijn 94/62/EG een specifieke planning eist. De Commissie besloten een zaak tegen Ierland voor het Hof te brengen, die betrekking heeft op de drie bovenbedoelde categorieën plannen, en tegen België in verband met de plannen voor verpakkingsafval. Er is een met redenen omkleed advies uitgebracht aan Frankrijk, Luxemburg, Spanje, Italië, Nederland en Griekenland; het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Zweden zullen ook nog een dergelijk advies ontvangen. Voorts heeft de Commissie in 1998 de op artikel 171 van het Verdrag gebaseerde procedure tegen Duitsland voortgezet wegens de slechts gedeeltelijke uitvoering van het arrest van 10 mei 1995 (zaak C-422/92) over het gebrek aan beheersprogramma's voor gevaarlijke afvalstoffen in verschillende deelstaten. Eind 1998 zijn echter plannen bij de Commissie ingediend.

Volgens het communautaire recht moeten de beheersprogramma's betrekking hebben op alle afvalstoffen die onder deze richtlijnen vallen, het soort, de hoeveelheid en de herkomst van de voor verwerking of verwijdering bestemde afvalstoffen, de algemene technische voorschriften, de speciale bepalingen betreffende bijzondere afvalstoffen, alsmede de plaatsen en de gepaste installaties voor afvalverwerking. De beheersprogramma's moeten bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen inzake beperking van de productie en vermindering van afvalstoffen, de behandeling bij voorkeur door valorisatie, de van opruiming van afvalstoffen met minimale milieurisico's en de opbouw van een geïntegreerd en adequaat netwerk van afvalverwerkingsinstallaties. Deze ambitieuze doelstellingen tonen aan dat de lidstaten programma's moeten opstellen voor het gehele grondgebied en ze regelmatig moeten bijwerken.

Richtlijn 75/442/EEG is wat de gevaarlijke afvalstoffen betreft aangevuld door Richtlijn 91/689/EEG. Het Verenigd Koninkrijk, de laatste lidstaat die geen omzettingsmaatregelen voor zijn gehele grondgebied had meegedeeld en die daarom in 1998 een met redenen omkleed advies van de Commissie ontving, heeft uiteindelijk maatregelen voor Noord-Ierland meegedeeld, die op 14 augustus 1998 waren goedgekeurd; bijgevolg kon de zaak worden geseponneerd. Daarentegen heeft een aantal lidstaten de Commissie nog niet alle verplichte informatie doen toekomen over de inrichtingen en ondernemingen die gevaarlijke afvalstoffen verwijderen of terugwinnen. Bijgevolg heeft de Commissie besloten een met redenen omkleed advies tot België, Griekenland, Italië en Portugal te richten.

In 1998 is aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de tenuitvoerlegging van de richtlijnen betreffende batterijen en accu's die bepaalde gevaarlijke stoffen bevatten (91/157/EEG en 93/86/EEG). Er is namelijk niet langer sprake van vertraging bij de goedkeuring van omzettingsmaatregelen door Italië, Duitsland en Frankrijk, naar aanleiding waarvan het Hof eerder arresten wegens niet-nakoming door deze lidstaten had gewezen. De Commissie heeft haar beroep tegen Italië in zaak C-286/96, die betrekking had op Richtlijn 93/86/EEG, ingetrokken. Naar aanleiding van het arrest van 11 juli 1996 (zaak C-303/95) wegens niet-omzetting van Richtlijn 91/157/EEG en de inleiding door de Commissie van een op artikel 171 van het Verdrag gebaseerde procedure wegens niet-uitvoering van het arrest, heeft Italië zijn situatie namelijk geregulariseerd door op 20 november 1997 een decreet goed te keuren waarbij de twee richtlijnen worden omgezet. Ook Frankrijk heeft zijn situatie geregulariseerd, nadat op grond van artikel 171 van het Verdrag een procedure was ingeleid wegens niet-uitvoering van het arrest van 29 mei 1997 (gevoegde zaken C-282/96 en C-283/96); in dit arrest werd vastgesteld dat de Richtlijnen 91/157/EEG en 93/86/EEG niet waren omgezet. Frankrijk heeft op 30 december 1997 namelijk een decreet aangenomen, waarbij de twee richtlijnen worden omgezet. Bij arrest van 13 november 1997 (zaak C-236/96) is uiteindelijk dat Duitsland de twee bovenvermelde richtlijnen niet heeft omgezet; deze lidstaat heeft echter omzettingsmaatregelen (45) meegedeeld waardoor de procedure kon worden geseponneerd.



Voorts zet de Commissie de inbreukprocedures voort tegen de lidstaten die de in artikel 6 van Richtlijn 91/157/EEG voorgeschreven programma's nog niet hebben opgesteld. In dit verband heeft het Hof van Justitie op 28 mei 1998 zijn eerste arrest gewezen, dat betrekking had op zaak C-298/97 en waarin het in gebreke blijven van Spanje wordt vastgesteld. Tot de doelstellingen van de in artikel 6 bedoelde programma's behoren onder meer een vermindering van de hoeveelheid zware metalen in batterijen en accu's, de bevordering van het in de handel brengen van batterijen en accu's die een geringere hoeveelheid gevaarlijke stoffen en/of minder verontreinigende stoffen bevatten, vermindering van de hoeveelheid batterijen in het huisvuil, bevordering van het onderzoek en gescheiden verwijdering. Volgens Spanje waren deze doelstellingen verwezenlijkt door middel van diverse maatregelen, zoals investeringen in middelen voor de inzameling van gebruikte batterijen en accu's. Desondanks was geen enkel volledig programma voor de betrokken specifieke doelstellingen van de richtlijn opgesteld, hetgeen volgens het Hof betekent dat de lidstaat zijn verplichtingen niet is nagekomen. Naar aanleiding van dit arrest heeft de Commissie de in artikel 171 van het Verdrag bedoelde procedure ingeleid.

Het Hof gaat verder met het onderzoek in zaak C-347/97, dat de Commissie om dezelfde reden tegen België had aangespannen. De Commissie heeft op dezelfde grond een zaak tegen Frankrijk (C-178/98) en tegen Griekenland (C-215/98) voor het Hof gebracht. De procedure tegen Italië kon echter worden geseponeerd, omdat deze lidstaat omzettingsmaatregelen heeft getroffen. Om dezelfde reden is een met redenen omkleed advies tot Portugal gericht.

Ten slotte zij in dit verband gewezen op de in 1998 goedgekeurde Richtlijn 98/101/EG van de Commissie van 22 december houdende aanpassing aan de technische vooruitgang van Richtlijn 91/157/EEG van de Raad inzake batterijen en accu's die gevaarlijke stoffen bevatten (46), die binnenkort moet worden omgezet.

De Commissie heeft inbreukprocedures ingeleid in verband met de omzetting van Richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval, waarvan de omzettingstermijn op 30 juni 1996 is verstreken. In verband hiermee heeft zij besloten een zaak tegen Finland, Ierland, Luxemburg, Griekenland en België voor het Hof te brengen. De eerste drie lidstaten hebben hun situatie echter geregulariseerd: Finland heeft besluiten voor de provincie Åland meegedeeld, Ierland verordeningen die op 8 oktober 1998 zijn goedgekeurd, en Luxemburg de groothertogelijke verordening (reglement grand-ducal) van 31 oktober 1998. Voorts heeft de Commissie een met redenen omkleed advies tot het Verenigd Koninkrijk en Portugal gericht. Frankrijk heeft een decreet van 20 juli 1998 betekend, door middel waarvan enkele bepalingen van de richtlijn worden omgezet; de inbreukprocedure wordt echter voortgezet. Bovendien heeft Duitsland de gewijzigde versie betekend van zijn verordening vastgesteld betreffende verpakkingen, die op 28 augustus 1998 werd goedgekeurd; hierin wordt een systeem ter bevordering van het hergebruik van verpakkingen gehandhaafd. Naar aanleiding van deze wetswijziging heeft de Commissie een tweede aanmaningsbrief aan Duitsland verzonden, waarin enkele vragen met betrekking tot dit systeem voor hergebruik worden gesteld.

Naast de formele omzetting van Richtlijn 94/62/EG is ook de conformiteit van de nationale omzettingsmaatregelen van belang. Hierin lijkt Denemarken te zijn tekortgeschoten; de Commissie heeft een met redenen omkleed advies tot dit land gericht wegens het verbod van metalen blikjes voor drank en andere niet opnieuw te gebruiken verpakkingen. Overigens bevat Richtlijn 94/62/EG een vernieuwende bepaling met betrekking tot de omzetting van richtlijnen. Het gaat om artikel 16, waarin bepaald is dat de Commissie en de andere lidstaten in kennis moeten worden gesteld van de nationale ontwerp-maatregelen voordat deze worden vastgesteld, zodat zij de ontwerpen vooraf kunnen onderzoeken overeenkomstig de procedure die is voorgeschreven in Richtlijn 83/189/EEG (47). Aan deze kennisgevingsprocedure is een blokkeringstermijn van drie maanden gekoppeld waarin de betrokken lidstaat het aangemelde project niet ten uitvoer mag leggen. De Commissie en de lidstaten hebben dus een redelijke termijn om de verenigbaarheid van het project met de communautaire voorschriften inzake vrij goederenverkeer en de richtlijn zelf te beoordelen en de aandacht van

de kennisgever te vestigen op de moeilijkheden die in dit opzicht kunnen ontstaan door de uitvoering van het onderzochte project. Deze bepaling, die een voorafgaande dialoog tussen de Commissie en de lidstaten op het gebied van de omzetting van de richtlijn oplegt, draagt bij tot de voorkoming van conformiteitsproblemen en latere moeilijkheden bij de toepassing. Overigens is zij uitdrukkelijk niet alleen van toepassing op de maatregelen die met het oog op de omzetting van de richtlijn zijn aangenomen, maar tevens op alle ontwerpmaatregelen die ten doel hebben bestaande omzettingsteksten te wijzigen.

Wat betreft Verordening (EEG) nr. 259/93 betreffende toezicht en controle op de overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap zet de Commissie nog altijd twee procedures voort tegen Duitsland en Frankrijk wegens ongerechtvaardigde belemmeringen van de overbrenging van bepaalde afvalstoffen. De toepassing van de verordening leidt regelmatig tot moeilijkheden; de aard van de afvalstoffen moet namelijk worden vastgesteld, omdat de regeling verschilt naar gelang van de schadelijkheid. Ook de kwalificatie van de afvalbehandelingsoperatie waarvoor een ondernemer afvalstoffen wil overbrengen, kan problemen opleveren: de te volgen procedures en de mogelijkheden tot verzet van overheidsinstanties tegen een overbrenging zijn immers verschillend naargelang het terugwinning of opruiming betreft.

Het Hof van Justitie heeft zich op 25 juni 1998 uitgesproken over de uitlegging van Verordening (EEG) de Nederlandse Raad van State prejudiciële vragen had gesteld naar aanleiding van twee zaken.

In zijn arrest (zaak C-192/96, Beside BV en I. M. Besselsen) heeft het Hof naar aanleiding van vragen over een zaak waarbij Duitse afvalstoffen in Nederland werden ingevoerd, zonder dat de Nederlandse autoriteiten daarvan in kennis werden gesteld, diverse punten van de bovengenoemde verordening verduidelijkt. In de eerste plaats heeft het Hof voor recht verklaard dat het begrip "stedelijk/huishoudelijk afval" (oranje lijst van bijlage III van Verordening (EEG) nr. 259/93) enerzijds omvat afval dat hoofdzakelijk bestaat uit afvalstoffen van de groene lijst van bijlage II bij de genoemde verordening, die vermengd zijn met andere in deze lijst genoemde categorieën afvalstoffen, en anderzijds uit afvalstoffen van de groene lijst, die vermengd zijn met een geringe hoeveelheid aldaar niet genoemde stoffen. In de tweede plaats stelt het Hof vast dat onder de opslag van stoffen (in de zin van bijlage II B bij de gewijzigde Richtlijn 75/442/EEG) niet alleen te verstaan is opslag bij het bedrijf waarbij de overige in die bijlage genoemde handelingen zullen plaatsvinden, maar ook opslag in afwachting van vervoer naar zo'n bedrijf, ongeacht of dat bedrijf binnen of buiten de Gemeenschap is gelegen. Ten derde verklaart het Hof dat de in artikel 11, lid 1, van Verordening (EEG) nr. 259/93 opgesomde gegevens het bewijsmateriaal vormen dat de bevoegde autoriteit, ingeval een kennisgeving ontbreekt, minimaal kan verlangen om te kunnen vaststellen dat de "groene afvalstoffen" voor nuttige toepassing zijn bestemd. Ten slotte verduidelijkt het Hof dat Verordening nr. 259/93 aldus moet worden uitgelegd dat de lidstaat van bestemming niet eenzijdig tot terugzending van de afvalstoffen naar de lidstaat van verzending mag overgaan zonder voorafgaande kennisgeving aan deze staat; de lidstaat van verzending mag zich niet tegen de terugzending verzetten, wanneer de lidstaat van bestemming een naar behoren gemotiveerd verzoek daartoe indient. Bijgevolg wordt duidelijk bekrachtigd dat elke staat verantwoordelijk is voor de afvalstoffen die op zijn grondgebied zijn ontstaan.

In het kader van de prejudiciële zaak C-203/96 (Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV e. a. / Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) heeft het Hof voor recht verklaard dat de gewijzigde Richtlijn 75/442/EEG en Verordening (EEG) nr. 259/93 niet aldus kunnen worden uitgelegd dat de beginselen van zelfverzorging en nabijheid van toepassing zijn op de overbrenging van voor nuttige toepassing bestemde afvalstoffen. Artikel 130 T van het EGVerdrag staat de lidstaten niet toe, deze beginselen uit te breiden tot afvalstoffen die bestemd zijn voor nuttige toepassing, wanneer die beginselen een belemmering voor de uitvoer blijken te vormen, welke noch door een dwingende maatregel verband houdend met de milieubescherming, noch door een van de in artikel 36 van het Verdrag bedoelde afwijkingen wordt gerechtvaardigd. Deze uitspraak bevestigt dat afvalstoffen die voor nuttige toepassing bestemd zijn (recycling, compostering, verbranding met

terugwinning van energie), vrijer tussen de lidstaten kunnen circuleren dan afvalstoffen die voor verwijdering zijn bestemd (verbranding zonder terugwinning van energie, storting), benevens dat de lidstaten beide soorten afvalstoffen niet aan een en dezelfde, meer restrictieve regeling mogen onderwerpen.

Ten slotte zij met betrekking tot de overbrenging van afvalstoffen gewezen op de goedkeuring van Verordening (EG) nr. 259/93, waarover nr. 2408/98 van de Commissie van 6 november 1998 tot wijziging van bijlage V van Verordening (EEG) nr. 259/93 van de Raad betreffende toezicht en controle op de overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap (48) .

Voorts moeten enkele andere, meer specifieke richtlijnen worden genoemd, omdat zij tot inbreukprocedures hebben geleid.

Zo heeft Frankrijk in verband met Richtlijn 86/278/EEG betreffende de bescherming van de bodem bij het gebruik van zuiveringszand in de landbouw een decreet van 8 december 1997 ingediend, alsmede besluiten van 8 januari en 2 februari 1998.

Wat de eerste communautaire richtlijn op het gebied van de afvalstoffen aangaat, te weten Richtlijn 75/439/EEG inzake de verwijdering van afgewerkte olie, heeft de Commissie besloten een zaak tegen Portugal voor het Hof te brengen wegens de niet-conforme omzetting ervan. De Portugese wetgeving stelt namelijk niet verplicht dat in de installaties voor de regeneratie van afgewerkte olie de meest geschikte technologie wordt gebruikt, indien zulks geen buitensporige kosten met zich brengt; daarnaast bevat zij geen verbod op het gebruik van voor verbranding bestemde afgewerkte olie met een PCB-gehalte hoger dan 50 ppm in installaties die reeds voor de inwerkingtreding van de richtlijn werden gebruikt; en zij voorziet evenmin in een periodieke inspectie van de installaties. Bovendien wordt de voor het Hof van Justitie tegen Duitsland ingeleide procedure (zaak C-102/97) voortgezet. Deze zaak betreft een onjuiste toepassing van de richtlijn, waarbij het gaat om problemen die verband houden met de opwerking van afgewerkte olie.

Met betrekking tot de verwijdering van de bijzonder gevaarlijke PCB's en PCT's zij er ten slotte op gewezen dat Richtlijn 96/59/EG, waardoor de oude Richtlijn 76/403/EEG wordt ingetrokken, uiterlijk op 16 maart 1998 door de lidstaten moet zijn omgezet. Daar geen omzettingsmaatregelen zijn ingediend, heeft de Commissie besloten een met redenen omkleed advies te richten tot Denemarken, Duitsland, Griekenland, Spanje, Italië, Portugal en het Verenigd Koninkrijk.

## 2. 12. 9. Milieu en industrie

Op een gebied dat in bepaalde opzichten met dat van gevaarlijke stoffen verwant is, heeft de zogenaamde "Seveso" Richtlijn 82/501/EEG betrekking op de preventie van risico's van grote industriële ongevallen. De Commissie heeft de tegen Duitsland ingeleide procedure kunnen seponeren, in welk verband bij het Hof van Justitie (zaak C-192/97) een verzoekschrift werd ingediend wegens niet-conformiteit van de wetgeving, die ten aanzien van de richtlijn te restrictief werd geacht op het gebied van de bestreken installaties en stoffen. Genoemde lidstaat had immers op 20 april 1998 een verordening aangenomen waardoor de situatie werd geregulariseerd. Wat daarentegen de tegen Italië ingeleide procedure betreft, blijft het betrokken geval bij het Hof in behandeling (zaak C-336/97), en wel wegens de onjuiste toepassing van de richtlijn met betrekking tot urgentieplannen, inspecties en controlemaatregelen.

Wat betreft de beide richtlijnen ter voorkoming van door installaties voor de verbranding van stedelijk afval veroorzaakte luchtverontreiniging 89/369/EEG (nieuwe installaties) en 89/429/EEG (bestaande installaties), blijven bepaalde problemen aanslepen. De Commissie heeft de tegen Italië op grond van artikel 171 ingeleide

inbreukprocedure kunnen seponeren ingevolge het arrest van 26 juni 1996 in zaak C-237/95 betreffende de niet-mededeling van de maatregelen tot omzetting van beide genoemde richtlijnen, en wel omdat Italië op 19 november 1997 een decreet had aangenomen en gepubliceerd. De Commissie heeft daarentegen besloten bij het Hof een zaak tegen België aanhangig te maken wegens niet-conformiteit van de wetgeving tot omzetting van de beide richtlijnen, zulks ondanks de goedkeuring van een besluit van de Brusselse regio van 28 mei 1998 en een besluit van de Vlaamse regio van 24 maart 1998, waardoor bepaalde omzettingsproblemen werden geregeld. Voorts heeft de Commissie een met redenen omkleed advies gericht tot Spanje, welke lidstaat de Canarische Eilanden had toegestaan gebruik te maken van verbrandingsovens die niet aan de eisen van Richtlijn 89/369/EEG voldeden.

Wat de verbranding van afvalstoffen betreft, had Richtlijn 94/67/EG betreffende de verbranding van gevaarlijke afvalstoffen op 31 december 1996 omgezet moeten zijn. De tegen Denemarken, Ierland, Nederland, Portugal, Finland en Zweden ingeleide inbreukprocedures konden worden geseponeerd ingevolge de mededeling door genoemde landen van omzettingsmaatregelen; andere procedures worden evenwel voortgezet. De Commissie heeft bij het Hof een zaak tegen Griekenland wegens niet-nakoming aanhangig gemaakt (zaak C-388/98) en heeft besloten tegen Oostenrijk dezelfde maatregel te nemen. Ook heeft zij een met redenen omkleed advies toegezonden aan het Verenigd Koninkrijk, Italië en België.

Vermeld zij dat Richtlijn 96/61/EG betreffende geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (zogenoemde "IPPC"richtlijn), die op 24 september 1996 werd goedgekeurd, uiterlijk op 30 oktober 1999 zal zijn omgezet. Deze richtlijn, die behoort tot een nieuwe generatie communautaire initiatieven op milieugebied, bevoorrecht een algemene, subsidiaire en stimulerende benadering van de deelneming van alle betrokken personen en instanties en synergie tussen bedrijfsleven en milieu. De Commissie stelt vast dat niet alle lidstaten beschikken over omzettinginstrumenten en dat in dit geval door de lidstaten onverwijld moet worden begonnen met de omzetting van de richtlijn. De Commissie heeft trouwens een informele deskundigengroep ingesteld die in de loop van 1998 heeft vergaderd en die tot doel heeft de lidstaten bij de omzetting van deze richtlijn bij te staan. Bovendien kwam in 1998 op grond van artikel 16, lid 2, van de richtlijn regelmatig een forum bijeen voor de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten en het bedrijfsleven over de beste beschikbare technieken. Ten slotte heeft in de loop van 1998 het comité vergaderd dat door de artikelen 15 en 19 van de richtlijn wordt beoogd voor het opmaken van de inventaris van de belangrijkste emissies en oorzaken van verontreiniging.

Ook moet worden vermeld dat de Commissie heeft besloten het Hof tegen België in te schakelen met betrekking tot Verordening (EEG) nr. 880/92 inzake een communautair systeem voor de toekenning van milieukeuren ("Ecolabel"). Hiertoe werd besloten omdat er geen nationale maatregelen tot uitvoering van de verordening waren genomen (aanwijzing van een orgaan, wijze waarop de aanvragen moeten worden onderzocht).

Ook met betrekking tot Verordening (EEG) nr. 1836/93 inzake de vrijwillige deelneming van bedrijven uit de industriële sector aan een communautair milieu beheeren milieuauditsysteem heeft de Commissie tot Griekenland en Portugal een met redenen omkleed advies gericht omdat genoemde landen geen uitvoeringsmaatregelen met betrekking tot de verordening hadden genomen.

Ook zij erop gewezen dat de Commissie in 1998 ertoe heeft besloten tot België een met redenen omkleed advies te richten over een beginselkwestie, te weten de conformiteit met het Gemeenschapsrecht inzake het mechanisme van de stilzwijgende vergunning, d. w. z. een vergunning die wordt gegeven wanneer aan het einde van een toegekende termijn de bevoegde autoriteit er zich niet tegen heeft verzet. Het Hof heeft, wat betreft Richtlijn 80/68/EEG (grondwater), evenwel geoordeeld dat het feit dat een richtlijn bepaalt dat de weigering, de toekenning of de intrekking van vergunningen moet voortkomen uit een expliciete handeling en volgens nauwkeurige procedureregels waarbij een aantal noodzakelijke voorwaarden in acht moet worden

genomen (welke voorwaarden de rechten en plichten van particuliere personen vastleggen), tot gevolg heeft dat een stilzwijgende vergunning met de eisen van de richtlijn niet in overeenstemming kan zijn (49). Aldus zijn bepaalde aspecten van de Belgische wetgeving met betrekking tot de Richtlijnen 75/442/EEG (gewijzigd-afvalstoffen), 76/464/EEG (verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatische milieu van de Gemeenschap worden geloosd), 80/68/EEG (grondwater), 85/337/EEG (milieu-effectbeoordeling) en 84/360/EEG (bestrijding van door industriële inrichtingen veroorzaakte luchtverontreiniging) met deze eis van het Gemeenschapsrecht niet conform.

## 2. 12. 10. **Stralingsbescherming**

Hoewel de wetgeving inzake stralingsbescherming gebaseerd is op artikel 2, onder b), en hoofdstuk III van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, blijft deze niet beperkt tot kernenergie, doch geldt ook voor alle blootstelling van bevolking en werknemers aan ioniserende straling, inclusief in medisch verband. Artikel 33 van het EURATOM-Verdrag legt verplichte raadpleging van de Commissie op bij de uitwerking van nationale wetgevingsprojecten. Dankzij deze procedure beschikt de Commissie over een doeltreffend werktuig om te vermijden dat nationale wetgeving in strijd met de communautaire wetgeving wordt aangenomen. De controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht inzake stralingsbescherming, die wordt uitgeoefend op grond van artikel 41 van het EURATOM-Verdrag, die de bepaling van het Verdrag is die overeenkomt met artikel 169 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, vormt een aanvulling op deze procedure van voorafgaande controle.

Wat betreft Richtlijn 80/836/Euratom tot vaststelling van de basisnormen inzake stralingsbescherming, konden de inbreukprocedures wegens niet-mededeling van de omzettingsmaatregelen tegen Oostenrijk, Finland en Zweden worden geseponeerd. Genoemde lidstaten hadden immers alle omzettingsmaatregelen meegedeeld. Gemeld zij dat Richtlijn 80/836/Euratom zal worden vervangen door Richtlijn 96/29/Euratom, die uiterlijk op 13 mei 2000 omgezet moet zijn. Uitgaande van aanbeveling nr. 60 van de Internationale Commissie voor stralingsbescherming worden daardoor met name de dosisgrenzen voor werknemers en het grote publiek verlaagd. Rekening houdend met de komende vervanging van de oude basisnormen beperkt de Commissie zich in het kader van de inbreukprocedures tegen Luxemburg en Nederland wegens niet-conformiteit tot de bezwaren die zowel voor de oude als voor de nieuwe richtlijn gelden.

De tenuitvoerlegging van Richtlijn 84/466/Euratom betreffende stralingsbescherming van patiënten is verbeterd. Ierland en Italië hebben wetteksten meegedeeld waardoor delen van de richtlijn werden omgezet die nog niet conform waren. Dientengevolge heeft de Commissie de betrokken inbreukprocedures geseponeerd. In antwoord op zijn veroordeling in 1997 door het Hof van Justitie (arrest van 9 oktober 1997, zaak C-96/21) is Spanje bij de omzetting van deze richtlijn ook vooruitgegaan door verschillende bezwaren van de inbreukprocedure wegens niet-conformiteit op te heffen. Daarentegen beantwoordt de meegedeelde Belgische wetgeving nog steeds niet aan de eisen van de richtlijn; de tegen deze lidstaat ingeleide procedure wegens niet-conformiteit wordt voortgezet.

Richtlijn 84/466/Euratom zal worden vervangen door Richtlijn 97/43/Euratom in verband met medische blootstelling, die uiterlijk op 13 mei 2000 omgezet moet zijn. Daarom beperkt de Commissie zich ook tot de follow-up van de gemeenschappelijke elementen van de oude en de nieuwe richtlijn.

Finland heeft zijn maatregelen meegedeeld tot omzetting van Richtlijn 89/618/Euratom betreffende de informatie van de bevolking over de bij stralingsgevaar toepasselijke maatregelen. De Commissie heeft derhalve de zaak wegens niet-mededeling geseponeerd. De tegen Duitsland wegens niet-conformiteit ingeleide procedure wordt voortgezet.



Wat betreft Richtlijn 90/641/Euratom inzake de praktische bescherming van externe werkers, wordt de tegen Frankrijk wegens niet-conformiteit ingeleide inbreukprocedure voortgezet. Wat betreft Richtlijn 92/3/Euratom betreffende toezicht en controle op overbrenging van radioactieve afvalstoffen tussen lidstaten, heeft de Commissie, ingevolge de mededeling door Duitsland en België van omzettingsmaatregelen, bij het Hof van Justitie afstand van instantie wegens niet-mededeling gedaan (respectievelijk zaak C-97/220 en zaak C-97/277) . Thans hebben alle lidstaten de maatregelen tot omzetting van deze richtlijn meegedeeld.

---

## Bijlage:

[Bijlage IV: Stand van de toepassing van de richtlijnen](#)

---

## Voetnoten:

- (1) PB L 204 van 21.7.1998.
- (2) PB L 71 van 10.3.1998.
- (3) COM(96) 500 def. van 22 oktober 1996.
- (4) COM(98) 772 def. van 16 december 1998.
- (5) COM(98) 333 def. .
- (6) Zie de rechtsoverwegingen 46 tot en met 48 van het arrest.
- (7) PB L 243 van 24. 9. 1996, blz. 31.
- (8) PB L 296 van 21. 11. 1996, blz. 55.
- (9) PB L 248 van 30. 9. 1996, blz. 1.
- (10) PB L 236 van 18. 9. 1996, blz. 35.
- (11) PB L 59 van 27. 2. 1998, blz. 1.
- (12) PB L 223 van 13. 8. 1997, blz. 9.
- (13) PB L 67 van 7. 3. 1998, blz. 29.
- (14) PB L 343 van 13. 12. 1997, blz. 19.
- (15) De artikelen 69, 84 en 112 van de Toetredingsakte van Oostenrijk, Finland en Zweden behelzen overgangsmatregelen voor bepaalde milieunormen.
- (16) Voorstel van de Commissie COM(1997) 88 van 12 maart 1997 tot wijziging van Richtlijn 93/12/EEG van de Raad van 23 maart 1993 betreffende de vermindering van het zwavelgehalte van bepaalde vloeibare brandstoffen (PB L 74 van 27. 3. 1993, blz. 81)
- (17) Verschillende technische aanpassingen van Richtlijn 67/548/EEG.
- (18) De voortzetting van de herziening heeft betrekking op verschillende aspecten van Richtlijn 67/548/EEG en op Richtlijn 76/769/EEG van de Raad van 27 juli 1976 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten, zoals gewijzigd.
- (19) De mededeling dateert van 11 december 1998 en heeft als titel: De herzieningsclausule-Milieu- en gezondheidsnormen vier jaar na de toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden tot de Europese Unie; COM(1998) 745 def.
- (20) Koninklijk Besluit van 23 december 1993 (bescherming van de bevolking en de werknemers tegen de gevaren van ioniserende straling); Besluiten van de Vlaamse regering van 4 februari 1998 (evaluatie van de gevolgen voor het milieu van bepaalde categorieën hinder veroorzakende inrichtingen; werkzaamheden en besluiten op andere gebieden dan hinder veroorzakende inrichtingen) .
- (21) Besluit van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest; zie tevens de genoemde besluiten van de Vlaamse regering van 4 februari 1998.
- (22) Besluiten van de Vlaamse regering van 10 maart 1998.

- (23) COM(96) 511 def.
- (24) Met name de artikelen 3 en 5 en bijlage III bij de richtlijn.
- (25) Wetsbesluit 278/97 van 8 oktober 1997.
- (26) PB L 350 van 28. 12. 1998, blz. 58.
- (27) De "Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) Regulations (Northern Ireland) 1998 (SR. 1998 No. 397) "; de "Surface Waters (Dangerous Substances) (Classification) (Scotland) (No. 2) Regulations 1998 (SI 1998 No. 1344) ".
- (28) PB L 330 van 5. 12. 1998, blz. 32.
- (29) PB L 67 van 7. 3. 1998, blz. 29. om te zetten.
- (30) Arrest van 26 juni 1997, zaak C-329/96
- (31) Zaak C-256/98.
- (32) Arrest van 11 december 1997, zaak C-83/97.
- (33) PB L 248 van 30. 9. 1996, blz. 1.
- (34) PB L 236 van 18. 9. 1996, blz. 35.
- (35) PB L 343 van 13. 12. 1997, blz. 19.
- (36) PB L 305 van 16. 11. 1998, blz. 1.
- (37) PB L 355 van 30. 12. 1998, blz. 1.
- (38) PB L 123 van 24. 4. 1998, blz. 1. in. C 354/58 NL 7. 12. 1999 Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen
- (39) PB L 330 van 5. 12. 1998, blz. 13.
- (40) PB C 139 van 4. 5. 1998, blz. 1. 1997.
- (41) "Règlement grand-ducal" (Groothertogelijke verordening) van 17 april 1998 tot vaststelling van de gegevens die de goedkeuringsverzoeken voor projecten inzake de doelbewuste introductie en/of het in de handel brengen van GGO's moeten bevatten (Mémorial A van 28 april 1998, blz. 458) (42) Gentechnik-Notfallverordnung, bekendgemaakt op 16 december
- (43) PB C 156 van 24. 5. 1997, blz. 10.
- (44) PB C 333 van 30. 10. 1998, blz. 15..
- (45) Batterieverordnung, gepubliceerd op 2 april 1998. . 7. 12. 1999 NL C 354/61 Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen
- (46) PB L 1 van 5. 1. 1999, blz. 1.
- (47) Deze richtlijn is vervangen door Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften, PB L 204 van 21. 7. 1998, blz. 37.
- (48) PB L 298 van 7. 11. 1998, blz. 19.
- (49) Arrest van 28 februari 1991, Commissie tegen Italië, zaak C-360/87, Jurisprudentie 1991, blz. I-791, rechtsoverwegingen 30 en 31. geworden.

---

Voor vragen en/of opmerkingen over EMIS kunt u mailen naar [emis@vito.be](mailto:emis@vito.be)

Copyright © [VITO](http://www.vito.be) 11/01/2000

Ontwerp [EMIS](http://www.emis.vito.be).